

รายงาน

สืบเนื่องจากการประชุมวิชาการระดับชาติ ครั้งที่ 1

สุพรรณบุรีศรีสุวรรณภูมิ : ศาสตร์ ศิลปะ และ วัฒนธรรม

วิทยาลัยสงฆ์สุพรรณบุรีศรีสุวรรณภูมิ มหาวิทยาลัยมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย

รายงาน

สืบเนื่องจากการประชุมวิชาการระดับชาติ ครั้งที่ 1

“สุพรรณบุรีศรีสุวรรณภูมิ : ศาสนา ศิลปะและวัฒนธรรม”
วิทยาลัยสงฆ์สุพรรณบุรีศรีสุวรรณภูมิ มหาวิทยาลัยมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย

ดร.เพ็ญพรรณ เฟื่องฟูลอย (บรรณาธิการ)

รายงานสืบเนื่องจากการประชุมวิชาการระดับชาติ ครั้งที่ 1 “สุพรรณบุรีศรีสุวรรณภูมิ: ศาสนา ศิลปะและวัฒนธรรม”. สุพรรณบุรี: วิทยาลัยสงฆ์สุพรรณบุรีศรีสุวรรณภูมิ มหาวิทยาลัยมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย, 2566.

1,023 หน้า

1. ศาสนา --- ศิลปะและวัฒนธรรม

I. ชื่อเรื่อง

จัดทำโดย	วิทยาลัยสงฆ์สุพรรณบุรีศรีสุวรรณภูมิ มหาวิทยาลัยมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย เนื่องจากการจัดประชุมวิชาการระดับชาติครั้งที่ 1 วันที่ 30 กันยายน 2566
ที่ปรึกษา	พระสุพรรณวชิราภรณ์, ดร. พระสุธีรัตนบัณฑิต, รศ.ดร พระครูสุธีภักตติบัณฑิต, รศ.ดร. พระครูโสภณวิธานวัตร, ผศ.ดร. พระมหาจীরวัฒน์ กนตวณฺโณ, รศ.ดร. พระมหามหวินทร์ ปุริสุตตโม, ผศ.ดร. รองศาสตราจารย์ ดร.สุชาดา พงศ์กิตติวิบูลย์ รองศาสตราจารย์ ดร.ศรชัย ท้าวมิตร ผู้ช่วยศาสตราจารย์ ดร.อนุชิตร์ แท้สูงเนิน ผู้ช่วยศาสตราจารย์ ดร.เมธา หริมเทพาธิป ผู้ช่วยศาสตราจารย์โกเมศ คันธิก ดร.กัญญาภัค แม็กกี้ คุณพรพิมล แก้วศรีงาม
บรรณาธิการ	ดร.เพ็ญพรรณ เฟื่องฟูลอย
ฝ่ายประสานงาน	นายเอกมงคล เพ็ชรวงษ์ ว่าที่ ร.ต.สนธยา สิทธิเกรียงไกร
ฝ่ายศิลปกรรม	พระสมุห์ยุทธนา มาลาวโส พระนภ จีรวฑฒโน
ฝ่ายพิสูจน์อักษร	พระทรงวิทย์ ธम्मโชโต นางสาววิกานดา ศรศักดิ์ดา นางสาวภัทรกุล ศิลปะรัตน์
พิมพ์ที่	โรงพิมพ์งามจิตร์ ต.รั้วใหญ่ อ.เมืองสุพรรณบุรี จ.สุพรรณบุรี 72000

คำนำ

มหาวิทยาลัยมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย เป็นมหาวิทยาลัยแห่งคณะสงฆ์ไทย มุ่งส่งเสริมให้ผู้ศึกษาพระพุทธศาสนาบูรณาการกับศาสตร์สมัยใหม่ เผยแพร่ความรู้ทางวิชาการเพื่อให้เกิดการแลกเปลี่ยนเรียนรู้ ทางวิชาการและเห็นความสำคัญของหลักธรรมทางพระพุทธศาสนาที่มีการพัฒนาประเทศไทย ทั้งนี้เพื่อเป็นทิศทางแก่คณาจารย์ นักวิชาการ นักวิจัย และนิสิตระดับปริญญาโท ปริญญาเอกของมหาวิทยาลัยได้ทำการผลิตองค์ความรู้เพื่อเสนอสู่สาธารณะ โดยให้ความสำคัญกับการบูรณาการพระพุทธศาสนาเพื่อการพัฒนาสังคมในอีกหลากหลายด้าน

วิทยาลัยสงฆ์สุพรรณบุรีศรีสุวรรณภูมิ เป็นส่วนงานสังกัดของมหาวิทยาลัยมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย มีความมุ่งมั่นที่จะเผยแพร่ผลงานทางวิชาการของวิทยาลัยสงฆ์สู่สาธารณะด้วยการตีพิมพ์ผลงานทางวิชาการด้านพระพุทธศาสนาบูรณาการกับศาสตร์สมัยใหม่ สอดคล้องกับนโยบายของรัฐบาลปัจจุบัน จึงร่วมกับสถาบันการศึกษาภาคีเครือข่ายที่มีบทบาทในการพัฒนาการศึกษาเพื่อพัฒนาสังคมตามนโยบายของรัฐบาลต่างๆ อีกหลายส่วนงาน จัดประชุมวิชาการระดับชาติ ครั้งที่ 1 (แบบออนไลน์) The 1st SPMCU National Conference ภายใต้หัวข้อ “สุพรรณบุรีศรีสุวรรณภูมิ : ศาสนา ศิลปะและวัฒนธรรม” เปิดพื้นที่ให้แก่คณาจารย์ นักวิชาการ นักวิจัย นิสิตนักศึกษา และบุคคลทั่วไป ได้แลกเปลี่ยนเรียนรู้ที่เกิดจากการศึกษาค้นคว้าและการวิจัยเกี่ยวกับพระพุทธศาสนา สังคมศาสตร์ศึกษาศาสตร์ และมนุษยศาสตร์ ในมิติต่างๆ ผ่านบทความวิจัยหรือบทความวิชาการให้สอดคล้องกับเกณฑ์มาตรฐานหลักสูตรระดับอุดมศึกษาของสำนักงานคณะกรรมการการอุดมศึกษา (สกอ.) กระทรวงศึกษาธิการ และกระทรวงการอุดมศึกษา วิทยาศาสตร์ วิจัยและนวัตกรรม ซึ่งถือเป็นกลไกสำคัญในการพัฒนาคุณภาพอันจะนำไปสู่การสร้างสรรคพัฒนาสังคม จึงสนับสนุนให้มีการจัดโครงการประชุมวิชาการระดับชาติ ครั้งที่ 1 (แบบออนไลน์) วิทยาลัยสงฆ์สุพรรณบุรีศรีสุวรรณภูมิ มหาวิทยาลัยมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย และสถาบันภาคีเครือข่ายที่มีรายงานการประชุม (Proceeding) หรือตีพิมพ์เผยแพร่วารสารศรีสุวรรณภูมิปริทรรศน์ต่อไป

ดังนั้น วิทยาลัยสงฆ์สุพรรณบุรีศรีสุวรรณภูมิ มหาวิทยาลัยมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย ในฐานะเป็นหน่วยงานเจ้าภาพหลัก จึงขออำนวยการและชื่นชมยินดีกับนักวิชาการทุกรูป/คนที่ได้นำผลงานทางวิชาการที่เป็นที่ยอมรับและน่าสนใจมานำเสนอในที่ประชุมทางวิชาการในครั้งนี้ เพื่อจักได้เป็นการเผยแพร่องค์ความรู้ทางวิชาการใหม่ๆ ออกสู่สังคมร่วมกัน รังสรรค์งานวิจัยออกมาอย่างต่อเนื่อง นำเสนอผลงานที่มีคุณภาพเพื่อให้เป็นประโยชน์ทางวิชาการ และดำรงตนเป็นผู้ถึงพร้อมด้วยวิชาและจรณะตามแนวพระพุทธศาสนาขอความปรารถนาดี ความเจริญรุ่งเรือง พึงเกิดขึ้นกับทุกฝ่ายที่เกี่ยวข้องในการจัดงานในครั้งนี้

พระสุพรรณวชิราภรณ์, ดร.

ผู้อำนวยการวิทยาลัยสงฆ์สุพรรณบุรีศรีสุวรรณภูมิ

มหาวิทยาลัยมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย

คำสั่ง วิทยาลัยสงฆ์สุพรรณบุรีศรีสุพรรณภูมิ
ที่ ๓๓ /๒๕๖๖
เรื่อง แต่งตั้งคณะกรรมการและคณะทำงาน
โครงการประชุมวิชาการระดับชาติครั้งที่ ๑ (แบบออนไลน์)
The 1st SPMCU National Conference

ด้วยวิทยาลัยสงฆ์สุพรรณบุรีศรีสุพรรณภูมิ มหาวิทยาลัยมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย จะดำเนินงานจัดงานสัมมนาบทความวิชาการระดับชาติ ครั้งที่ ๑ เรื่อง “สุพรรณบุรีศรีสุพรรณภูมิ : ศาสนาศิลปะและวัฒนธรรม” วันที่ ๓๗ กันยายน พ.ศ. ๒๕๖๖ ณ ห้องประชุมแอมเรทแก้ว วิทยาลัยสงฆ์สุพรรณบุรีศรีสุพรรณภูมิ วัดป่าเลไลยก์วรวิหาร ตำบลรั้วใหญ่ อำเภอเมือง จังหวัดสุพรรณบุรี โดยมีวัตถุประสงค์ ดังนี้

(๑) เพื่อเป็นเวทีเผยแพร่ผลงานวิชาการของคณาจารย์ นิสิต ทั้งภายในและภายนอกเครือข่ายมหาวิทยาลัย

(๒) เพื่อส่งเสริมสนับสนุนการประกันคุณภาพการศึกษาของมหาวิทยาลัย

เพื่อให้การดำเนินไปด้วยความเรียบร้อย มีประสิทธิภาพ บรรลุวัตถุประสงค์และนโยบายของมหาวิทยาลัย จึงประกาศแต่งตั้งผู้มีรายนามดังต่อไปนี้ เป็นคณะกรรมการจัดงาน “ประชุมสัมมนาวิชาการระดับชาติ ครั้งที่ ๑” ประกอบด้วย

คณะที่ปรึกษา

พระสุพรรณวชิราภรณ์, ดร.	ประธานที่ปรึกษา
พระครูโสภณวิธานุวัตร, ผศ.ดร.	รองประธานที่ปรึกษา
ดร.เทัญพรรณ เพ็ญฟูลอย	รองประธานที่ปรึกษา

คณะที่ปรึกษาภาคีเครือข่าย

พระมหาผดุงวินทร์ ปรีสุทตโม, ผศ.ดร.	รองอธิการบดี มหาวิทยาลัยมหามกุฏราชวิทยาลัย
พระสุธีรัตนบัณฑิต, รศ.ดร.	คณบดีบัณฑิตวิทยาลัย มหาวิทยาลัยมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย
พระครูสุธีภักดีบัณฑิต, รศ.ดร.	ผู้อำนวยการสถาบันวิจัยพุทธศาสตร์ มหาวิทยาลัยมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย
พระมหาจรัสวัฒน์ กนตวณฺเณ, รศ.ดร.	ผู้อำนวยการศูนย์อาเซียนศึกษา มจร
รศ.ดร.สุชาติ พงศ์กิตติวิบูลย์	คณบดี คณะมนุษยศาสตร์และสังคมศาสตร์ มหาวิทยาลัยบูรพา
ผศ.โกเมศ คันธิก	ผู้อำนวยการวิทยาลัยช่างศิลป์สุพรรณบุรี
ผศ.ดร.อนุชิตร์ แต้สูงเนิน	รองอธิการบดี มหาวิทยาลัยการกีฬาแห่งชาติ วิทยาเขตสุพรรณบุรี
ผศ.ดร.เมธา ทริมเทพาธิป	มหาวิทยาลัยราชภัฏสวนสุนันทา
รศ.ดร. ศรชัย ท้าวมิตร	มูลนิธิหลวงตาน้อย
ดร. กัญญาภัค แม็กกี้	ศูนย์วิจัยธรรมศึกษา
คุณพรพิมล แก้วศรีงาม	นายกสมาคมธุรกิจท่องเที่ยว จังหวัดสุพรรณบุรี

คณะกรรมการดำเนินงาน

พระครูโสภณวิธานูวัตร, ผศ.ดร.	ประธานกรรมการ
ดร.เพ็ญพรรณ เพ็ญฟูลอย	รองประธานกรรมการ
พระครูโกศลธรรมมานุสิฐ, ดร.	รองประธานกรรมการ
พระครูสถิตธรรมมาลังการ, ดร.	รองประธานกรรมการ
พระมหาสมมาส ชุตินันโต, ผศ.	รองประธานกรรมการ
พระครูอนุภูลกัลยาณกิจ, ดร.	กรรมการ
พระครูสิริพุทธศาสตร์, ดร.	กรรมการ
พระครูอุดมธรรมจารี, ดร.	กรรมการ
พระครูปริยัติกิตติวงศ์	กรรมการ
พระครูวิธานสุตาภิรม, ดร.	กรรมการ
พระปลัดสามารถ จตฺตโล	กรรมการ
ผศ.ดร.วิชชุกร นาคธรม	กรรมการ
นางวรรณ พรหมใจรักษ์	กรรมการ
ผศ.ดร.นพดล ดีไทยสงค์	กรรมการ
นายเอกมงคล เพ็ชรวงษ์	กรรมการ
นายปิ่นณวิษณุ แสงท้าว	กรรมการ
นายประสิทธิ์ แสงทับ	กรรมการ
ดร.ณัฐกร ปังละออ	กรรมการ
นายพงษ์ศักดิ์ ทองละมุด	กรรมการ
นายประสิทธิ์ แสงทับ	กรรมการ
นายมานพ ปานสุวรรณ	กรรมการ
นางสาววิลาวัลย์ บุญสุทธิ	กรรมการ
นางสาวดาวรินทร์ แก้ววิจิต	กรรมการ
นางสาวยูกิ ยามาเน่	กรรมการ
นางสาววิกานดา ศรีศักดิ์	กรรมการ
ว่าที่ร้อยตรี สนธยา สิทธิเกรียงไกร	กรรมการ
นางสาววรรณวรัทย์ พงษ์สงฆ์เจริญ	กรรมการ
พระครูใบฎีกาศักดิ์ดน้อย สมนตจิตโต, ดร.	กรรมการและเลขานุการ
พระสมุห์ยุทธนา มาลาวิโส	กรรมการและผู้ช่วยเลขานุการ
นางสาวภัทรกุล ศิลปรัตน์	กรรมการและผู้ช่วยเลขานุการ

มีหน้าที่รับผิดชอบ

วางแผนนโยบาย กำกับดูแล ให้คำปรึกษาเกี่ยวกับการดำเนินงานสัมมนาฯ ให้เป็นไปด้วยความเรียบร้อยมีประสิทธิภาพ เป็นไปตามวัตถุประสงค์ของโครงการ

คณะทำงานฝ่ายวิชาการและประเมินผล

ดร.เพ็ญพรรณ เพ็ญฟูลอย	ประธานคณะทำงาน
พระครูใบฎีกาศักดิ์ดน้อย สมนตจิตโต, ดร.	รองประธานคณะทำงาน
รศ.ดร.วราวิทย์ นิเทศศิลป์	รองประธานคณะทำงาน
พระมหาสมมาส ชุตินันโต, ผศ.	รองประธานคณะทำงาน

พระสมุห์ยุทธนา มาลาวิโส	คณะทำงาน
พระครูสิริวิสุทธิศาสตร์, ดร.	คณะทำงาน
นายพงษ์ศักดิ์ ทองละมุล	คณะทำงาน
ผศ.ดร.วิชชุกร นาครน	คณะทำงาน
ผศ.ดร.นพพล ดีไทยสงค์	คณะทำงาน
ดร.ณัฐกร บังละออบ	คณะทำงาน
นางสาวภัทรกุล ศิลปรัตน์	คณะทำงานและเลขานุการ
ดร.สมเจต หลวงงัก	คณะทำงานและผู้ช่วยเลขานุการ
นางสาววิภาดา ศรีศักดิ์	คณะทำงานและผู้ช่วยเลขานุการ
ดร.เกรียงไกร หินยารัก	คณะทำงานและผู้ช่วยเลขานุการ

มีหน้าที่รับผิดชอบ

๑. จัดทำเอกสารสัมมนาทางวิชาการ
๒. ติดต่อเจ้าของผลงานรับผิดชอบการดูแลการเสนอผลงาน
๓. ประเมินผลการจัดสัมมนา เก็บข้อมูลการทำงาน
๔. สรุป ประเมินผล จัดทำ Knowledge Management
๕. จัดทำรูปเล่มรายงานการประชุมวิชาการ
๖. ประสานงานกับคณะทำงานฝ่ายอื่นๆ และปฏิบัติงานอื่นตามที่ได้รับมอบหมาย

คณะทำงานฝ่ายติดต่อประสานงาน

ดร.เพ็ญพรรณ เทืองฟูลอย	ประธานคณะทำงาน
พระครูโกศลธรรมานุสิฐ, ดร.	รองประธานคณะทำงาน
พระครูบริยัติกิตติวงศ์	รองประธานคณะทำงาน
พระมหาสมมาศ ขุติมนโต, ผศ.	คณะทำงาน
พระปลัดสามารถ จิตตโล	คณะทำงาน
พระสมุห์ยุทธนา มาลาวิโส	คณะทำงาน
นายบัณฑิตวิษณุ แสงหล้า	คณะทำงาน
นางรพร พรหมใจรักษ์	คณะทำงาน
นางสาววิภาดา ศรีศักดิ์	คณะทำงานและเลขานุการ
นางสาววิลาวัลย์ บุญสุทธิ	คณะทำงานและผู้ช่วยเลขานุการ

มีหน้าที่รับผิดชอบ

๑. ทำจดหมายเชิญวิทยากร คณาจารย์ แขกผู้มีเกียรติ ศิษย์เก่า ศิษย์ปัจจุบัน จากวิทยาเขตต่างๆ และสถาบันที่เปิดสอนเกี่ยวกับพระพุทธศาสนา
๒. เตรียมรายชื่อผู้ร่วมงานลงทะเบียน รับลงทะเบียน ต้อนรับผู้มาร่วม อำนวยความสะดวกผู้มาร่วมงานทั้งหมด
๓. ประสานงานกับคณะทำงานฝ่ายอื่นๆ และปฏิบัติงานอื่นตามที่ได้รับมอบหมาย

คณะทำงานฝ่ายดูแลห้องประชุมผ่านระบบออนไลน์

พระครูโสภณวิธานวัตร, ผศ.ดร.	ประธานคณะทำงาน
พระครูสถิตธรรมมาลังการ, ดร.	รองประธานคณะทำงาน
รศ.ดร.วรวีทย์ นิเทศศิลป์	รองประธานคณะทำงาน

พระครูอุคมธรรมจารี, ดร.	คณะกรรมการ
พระครูวิธานสุตาภิรม, ดร.	คณะกรรมการ
ผศ.ดร.วิชชุกร นาคธรม	คณะกรรมการ
ผศ.ดร.นพพล ดีไทยสงค์	คณะกรรมการ
ดร.ณัฐกร ปิงละออ	คณะกรรมการ
นายพงษ์ศักดิ์ ทองละมุล	คณะกรรมการ
ดร.สมเจต หลวงกัน	คณะกรรมการ
พระครูใบฎีกาศักดิ์ศันย์ สอนตจิตโต,ดร.	คณะกรรมการและเลขานุการ
วาทิร้อยศรี สมนรยา สิทธิเกรียงไกร	คณะกรรมการและผู้ช่วยเลขานุการ

มีหน้าที่รับผิดชอบ

- ดูแลห้องสัมมนาคอยดูแลความสะดวกในการเข้า ผ่านระบบออนไลน์ของผู้นำเสนองานวิชาการ
- จัดบูธแสดงผลงาน และประชาสัมพันธ์ เพื่อสร้างความเข้าใจความประทับใจในเรื่องเกี่ยวกับบทความ และการดำเนินงานของมหาวิทยาลัย

ทั้งนี้ ตั้งแต่บัดนี้เป็นต้นไป

สั่ง ณ วันที่ ๓๒ กันยายน พ.ศ. ๒๕๖๖

(พระสุพรรณวชิราภรณ์, ดร.)

ผู้อำนวยการวิทยาลัยสงฆ์สุพรรณบุรีศรีสุวรรณภูมิ
มหาวิทยาลัยมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย

คำสั่ง วิทยาลัยสงฆ์สุพรรณบุรีศรีสุพรรณภูมิ

ที่ ๓๔ /๒๕๖๖

เรื่อง แต่งตั้งผู้ทรงคุณวุฒิกลั่นกรองบทความทางวิชาการ (Peer Review)

ในการประชุมวิชาการระดับชาติครั้งที่ ๑ (แบบออนไลน์)

เรื่อง "สุพรรณบุรีศรีสุพรรณภูมิ : ศาสนา ศิลปะและวัฒนธรรม"

The 1st SPMCU National Conference

เพื่อให้การดำเนินการจัดประชุมวิชาการระดับชาติครั้งที่ ๑ ประจำปี ๒๕๖๖ ภายใต้หัวข้อเรื่อง "สุพรรณบุรีศรีสุพรรณภูมิ : ศาสนา ศิลปะและวัฒนธรรม" ดำเนินไปด้วยความเรียบร้อยมีประสิทธิภาพ บรรลุวัตถุประสงค์และนโยบายของมหาวิทยาลัย

อาศัยอำนาจตามความในมาตรา ๒๗ (๑) แห่งพระราชบัญญัติมหาวิทยาลัยมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย พ.ศ. ๒๕๔๐ และมติการประชุมกรรมการวิทยาลัย จึงแต่งตั้งให้ผู้มีรายนามดังต่อไปนี้ เป็นผู้ทรงคุณวุฒิกลั่นกรองบทความทางวิชาการ (Peer review) ในการประชุมวิชาการระดับชาติ ครั้งที่ ๑ ประกอบด้วย :-

๑. ผู้ทรงคุณวุฒิภายในมหาวิทยาลัย

๑.๑ สาขาพระพุทธศาสนาและปรัชญา

- ๑. พระมหาสมบุญ ฐุชฌิกโร, รศ.ดร.
- ๒. พระมหาพรชัย สิริโวโร, ผศ.ดร.
- ๓. พระครูสิริรัตนบัณฑิต, ผศ. ดร.
- ๔. พระมหาขวัญชัย กิตติเมธี, ผศ.ดร.
- ๕. พระมหาจิรวินน์ กนตวณโณ, รศ.ดร.
- ๖. รศ.ดร.ประพันธ์ สุขขร
- ๗. ผศ.ดร.ดวงเพชร สมศรี
- ๘. ผศ.ดร.สมคิด เศษฐวงศ์
- ๙. ดร.มกร จันทราช
- ๑๐. ดร.ธนรัฐ สะอาดเยี่ยม
- ๑๑. ดร.พูนศักดิ์ กมล
- ๑๒. ผศ.ดร.โยธย ชัยวรมันกุล
- ๑๓. รศ.ดร.ฉวีศรี ศรีดี
- ๑๔. รศ.ดร.กฤต ศรียะอาจ
- ๑๕. รศ.ดร.สมบุญ ตาสานธิ

๑.๒ สาขามนุษยศาสตร์และสังคมศาสตร์

- ๑. รศ.ดร.สุรพล สุยะพรหม
- ๒. พระสุริรัตนบัณฑิต, รศ.ดร.
- ๓. พระครูสุวิจิตรบัณฑิต, รศ.ดร.
- ๔. พระครูปลัดประวิทย์ วารมโม, ผศ.ดร.
- ๕. พระครูศรีธรรมวราราม, ดร.

- รองอธิการบดีฝ่ายวิชาการ มจร
- รองคณบดี บัณฑิตวิทยาลัย มจร
- รองคณบดี คณะพุทธศาสตร์ มจร
- คณะพุทธศาสตร์ มจร
- ผู้อำนวยการศูนย์อาเซียนศึกษา มจร
- รองคณบดี บัณฑิตวิทยาลัย มจร
- บัณฑิตวิทยาลัย มจร
- บัณฑิตวิทยาลัย มจร
- มจร วิทยาเขตอุบลราชธานี
- มจร วิทยาเขตสุรินทร์
- วิทยาลัยสงฆ์ชัยภูมิ
- วิทยาลัยสงฆ์พุทธปัญญาศรีทวารวดี
- รองคณบดี คณะพุทธศาสตร์ มจร
- ผู้ช่วยอธิการบดีฝ่ายบริหารสังคม มจร
- มจร วิทยาเขตเชียงใหม่
- รองอธิการบดีฝ่ายกิจการทั่วไป มจร
- คณบดีบัณฑิตวิทยาลัย มจร
- ผู้อำนวยการสถาบันวิจัยพุทธศาสตร์ มจร
- วิทยาลัยสงฆ์พุทธปัญญาศรีทวารวดี
- วิทยาลัยสงฆ์กาญจนบุรีศรีโพธิ์

๖. รศ.ดร.ชัยนันท์ อิศรเดช	ผู้ช่วยอธิการบดีฝ่ายกิจการทั่วไป มจร
๗. รศ.ดร.เกียรติศักดิ์ สุขเหลือง	ผู้ช่วยอธิการบดีฝ่ายวิชาการ มจร
๘. ผศ.ดร.ธิดาวุฒิ หมั่นมี	คณะสังคมศาสตร์ มจร
๙. ผศ.ดร.ภูภาณจนภักดิ์ ปุสันทิมย์	มจร วิทยาเขตขอนแก่น
๑๐. ผศ.ดร.ปัญญา คล้ายเดช	วิทยาลัยสงฆ์ชัยภูมิ
๑๑. ดร.เวียงดาว ทวะชาติ	มจร วิทยาเขตขอนแก่น
๑๒. ดร.พุทธชาติ แฉนสมบูรณ์	คณะมนุษยศาสตร์ มจร

๑.๓ สาขาครุศาสตร์และศึกษาศาสตร์

๑. พระมหาบัณฑิต ปณฺฑิตเมธี, ดร.	คณบดี คณะครุศาสตร์ มจร
๒. รศ.ดร.สุพรต บุญอ่อน	มจร วิทยาเขตนครสวรรค์
๓. รศ.ดร.วรวิทย์ นิเทศศิลป์	มจร วิทยาเขตเชียงใหม่
๔. ผศ.ดร.กิตติศักดิ์ ณ สงขลา	คณะครุศาสตร์ มจร
๕. ผศ.ดร.อาเดช อุปนันท์	วิทยาลัยสงฆ์สุพรรณ
๖. รศ.ดร.ฉวีวรรณ สุวรรณภา	มจร วิทยาเขตแพร่
๗. ดร.ลำยอง กลสมกุล	คณะครุศาสตร์ มจร
๘. ผศ.ดร.เกษม แสงนนท์	คณะครุศาสตร์ มจร

๒. ผู้ทรงคุณวุฒิภายนอกมหาวิทยาลัย

๒.๑ สาขาพระพุทธศาสนาและปรัชญา

๑. พระมงคลธรรมวิธาน, ผศ.ดร.	มหาวิทยาลัยมหามกุฏราชวิทยาลัย วิทยาเขตสิรินธร
๒. พระมหาเมธีวินทร์ ปุริสุตโตโม, ผศ. ดร.	บัณฑิตวิทยาลัย มหาวิทยาลัยมหามกุฏราชวิทยาลัย
๓. พระมหาวิเชียร ธมฺมวชิโร, ดร.	มหาวิทยาลัยมหามกุฏราชวิทยาลัย วิทยาเขตศรีล้านช้าง
๔. ผศ.ดร.ชัยณรงค์ ศรีมันตะ	มหาวิทยาลัยบูรพา
๕. รศ.ดร.ประเวศ อินทองปาน	มหาวิทยาลัยเกษตรศาสตร์
๖. ผศ.ดร.เมธา หริมเทพาธิป	มหาวิทยาลัยราชภัฏสวนสุนันทา
๗. ผศ.ดร. ประยูร ป้อมสุวรรณ	มหาวิทยาลัยราชภัฏพระนคร
๘. ผศ.ดร. สมพร เหลาณลาด	มหาวิทยาลัยราชภัฏพระนคร
๙. รศ.ดร.มานพ นักการเรียน	มหาวิทยาลัยมหามกุฏราชวิทยาลัย
๑๐. ดร.ไข่มุก เหล่าพิพัฒนา	มหาวิทยาลัยบูรพา
๑๑. ดร.รุ่งนิภา เหลียง	มหาวิทยาลัยบูรพา
๑๒. ดร.วรรณภา พ่วงพร้อม	มหาวิทยาลัยราชภัฏนครปฐม
๑๓. ผศ.ดร.ประทุม อังกูรโรหิต	จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย
๑๔. ดร. ปวีศรี ใจดีพงษ์วิวัฒน์	ศูนย์วิจัยธรรมศึกษา
๑๕. ดร. อรพรรณ สุชาติกุลวิทย์	สถาบันปราชญ์วิจัย

๒.๒ สาขามนุษยศาสตร์ สังคมศาสตร์ และครุศาสตร์ ศึกษาศาสตร์

๑. ผศ.จิตภณ สุนทร	มหาวิทยาลัยราชภัฏนครปฐม
๒. ผศ.คมสันต์ ศรีบุญเรือง	มหาวิทยาลัยราชภัฏกาญจนบุรี
๓. ผศ.ดร. เนตร หงษ์ไกรเลิศ	มหาวิทยาลัยสยาม

๔. ผศ.เบญจมาศ นาควงษ์	มหาวิทยาลัยเทคโนโลยีราชมงคลสุวรรณภูมิ
วิทยาเขตสุพรรณบุรี
๕. ผศ.ดร.ปัทมา โฉมิตเกษม	วิทยาลัยช่างศิลป์สุพรรณบุรี
๖. ผศ.ดร.ฉันทัส เพียรธรรม	มหาวิทยาลัยราชภัฏพระนคร
๗. รศ.ดร.ศศิพิมพ์มาศ ทงษ์สมบัติ	มหาวิทยาลัยการกีฬาแห่งชาติ
วิทยาเขตสุพรรณบุรี
๘. ผศ.อุทัย บุญประเสริฐ	มหาวิทยาลัยการกีฬาแห่งชาติ
วิทยาเขตสุพรรณบุรี
๙. รศ.ดร.สุชาดา พงศ์กิตติวิบูลย์	มหาวิทยาลัยบูรพา
๑๐. รศ.ดร.ภาณุฉนา โขศเหริยอุสุขชัย	มหาวิทยาลัยหอการค้าไทย
๑๑. ดร. กฤตสุชิน พลเสน	บัณฑิตวิทยาลัย
มหาวิทยาลัยมหามกุฏราชวิทยาลัย
๑๒. อาจารย์นราธร สายเส็ง	มหาวิทยาลัยราชภัฏบ้านสมเด็จเจ้าพระยา
๑๓. อาจารย์วีไลวรรณ วีโรรัตน์	มหาวิทยาลัยราชภัฏยะลา
๑๔. รศ.ดร.พิมพ์พรรณ เพชรสมบัติ	มหาวิทยาลัยเทคโนโลยีราชมงคลธัญบุรี
๑๕. รศ.ดร.ศศิธร วชิระปัญญาพงศ์	มหาวิทยาลัยราชภัฏเทพสตรี
๑๖. ดร. สวัสดิ์ อโณทัย	มหาวิทยาลัยเซนต์จอห์น
๑๗. ดร. มณีสวี ศรีนนท์	สถาบันนวัตกรรมการเรียนรู้ มหาวิทยาลัยมหิดล
๑๘. ดร. ศุภานนท์ คงประดิษฐ์	วิทยาลัยทองสุข
๑๙. ดร. สมเกียรติ เหลืองศักดิ์ชัย	มหาวิทยาลัยหอการค้าไทย
๒๐. ผศ.ดร. เนตร ทงษ์ไกรเลิศ	มหาวิทยาลัยสยาม
๒๑. ดร.สมเจต หลวงกัน	ศูนย์วิจัยธรรมศึกษา
๒๒. ผศ.ดร.ธีรวัฒน์ แสงแก้ว	คณะมนุษยศาสตร์ มหาวิทยาลัยเกษตรศาสตร์
๒๓. ผศ.ดร.วิเชียร แสนภูมิ	คณะมนุษยศาสตร์และสังคมศาสตร์
มหาวิทยาลัยขอนแก่น
๒๔. ดร.พงศ์ศร พิมพะนิตย์	ผู้อำนวยการกลุ่มประกันคุณภาพอาชีวศึกษา
กระทรวงศึกษาธิการ

ทั้งนี้ ตั้งแต่บัดนี้เป็นต้นไป

สั่ง ณ วันที่ ๑๒ กันยายน พ.ศ. ๒๕๖๖

(พระสุพรรณวชิราภรณ์, ตร.)

ผู้อำนวยการวิทยาลัยสงฆ์สุพรรณบุรีศรีสุวรรณภูมิ
มหาวิทยาลัยมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย

สารบัญ

		หน้า
1	การบริหารจัดการหนังสือแบบเรียนฟรีตามโครงการสนับสนุนค่าใช้จ่ายในการจัดการศึกษาของโรงเรียนพระแม่มาลีสาธูประดิษฐ์ Management of free textbooks according to the project to support the cost of education management of Phramaemari Sathu Pradit School. ประณิกา โตตลาภิวงศ์, ณิชวีณ์ ลิ้มปกากัญจน์	1
2	ประวัติศาสตร์ความเป็นมากลุ่มชาติพันธุ์ไทพวน อำเภอตะพานหิน จังหวัดพิจิตร History, Way of Life and Culture of the Thai Phuan Ethnic Group Taphan Hin District, Phichit Province. พิระพงศ์ กรมแสง, สุขเกษม ขุนทอง, พระปลัดทัศนพลเฉลิมจาโร, กิตติศักดิ์ แห่งทอง	13
3	ถ่ายทอดการส่งเสริมการท่องเที่ยวกับผลกระทบต่อสิ่งแวดล้อม Transfer of Tourism Promotion and Environmental Impact. ดำเนิน ปัญญาฟ่องใส, ไกรวิทย์ กฤตยชญ์	21
4	แนวทางการป้องกันพฤติกรรมกาเสพติดแบบมีส่วนร่วมผ่านวิถีชุมชน บนฐานหลักคำสอนในพุทธศาสนา Guidelines for the prevention of substance abuse behavior participatory Model through the community based on the teachings of Buddhism. พระครูพิจิตรวรเวท, สุขเกษม ขุนทอง, พระครูพิฑูรนคราภิรักษ์	32
5	การเสริมสร้างการปรับตัวได้ในภาวะยากลำบากของครอบครัวตามแนวพุทธใน ยุควิถีชีวิตใหม่ Enhancing Adaptability in Family Difficulties According to Buddhism in New Normal Era. มานพ นักการเรียน, วิญญู กิณะเสน, บานชื่น นักการเรียน, ฉัชศุภางค์ สารมาศ	48
6	การสำรวจความต้องการการพัฒนาศูนย์การเรียนรู้ของกลุ่มชาติพันธุ์ปกากะญอ Surveying the needs for the Development of a Learning Center for the Pga K'nyau Ethnic Group. เตชา ตาละนีก, พระครูสิริบรมธาตุพิทักษ์, พระครูพิลาสธรรมากร, สมบูรณ์ ตาสนธิ, นฤภรณ์ วรายุทธโยติกุล	63
7	การพัฒนาผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนและทักษะการทำงานเป็นทีมในรายวิชา พระพุทธศาสนาด้วยกิจกรรมการเรียนรู้ต้นไม้คุณธรรมร่วมกับการจัดการเรียนรู้ แบบร่วมมือ Developing Academic Achievement and Teamwork Skills in the Buddhism Subject with the Moral Tree Learning Activity Together with the Cooperative Learning Management. พระครูใบฎีกาณัฐกิต มหิสสโร (อนุรักษ์ตระกูล), ปารินันท์ ปางทิพย์อำไพ	73

8	ความสุขในการทำงานของบุคลากรคณะเทคนิคการแพทย์ มหาวิทยาลัยขอนแก่น Happiness in the Work of Personnel in the Faculty of Associated Medical Sciences, Khon Kaen University. เพชรพล อินทร์คำน้อย	86
9	รูปแบบการบริหารการศึกษาภายใต้ระบบการเปลี่ยนแปลงทางสังคมแบบก้าวกระโดด กรณีศึกษาโรงเรียนสาธิตศึกษา สังกัดมหาวิทยาลัยมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย Educational Administration under the System of Progressive Social Change Case study of Demonstration Suksa School Under Mahachulalongkomrajavidyalaya University. พระมหาบัณฑิต ปณฺธิตเมธี	103
10	แนวคิดการออกแบบศูนย์การเรียนรู้ของกลุ่มชาติพันธุ์ปกาเกอญอในจังหวัดเชียงใหม่ Design Concept of a Learning Center for the Pga K'nyau Ethnic Group in Chiang Mai Province. พระครูสิริบรมธาตุพิทักษ์, ศรีสกุล ชัยเวียง, ทิพาภรณ์ เยสุวรรณ์, เตชา ตาละนีก, นฤภรณ์ วรายุทธโยติกุล	113
11	พฤติกรรมการเรียนรู้ในยุคดิจิทัลและแนวทางการจัดการเรียนรู้ภาษาอังกฤษ Learning Behaviors in the Digital Age and the English Language Management Guidelines. อมร ธนาชัยกำจร	125
12	ความรับผิดชอบต่อสังคมขององค์กรธุรกิจ: แนวคิดและหลักการตามแนวพุทธศาสนา The Corporate Social Responsibility for Business Organization: Concepts and principles of Buddhism. พงศัวัฒน์ฐ์ คงทรัพย์, สุพัฒน์ ชัยวรรณ, พระธีรศักดิ์ วงเขื่อนขรรค์, สมพงษ์ แซ่ท้อ	136
13	การส่งเสริมการท่องเที่ยววัดพระแก้วให้กับประชาชนในปัจจุบัน จังหวัดเชียงราย Tourism Promotion at Wat Phra Karw for people of present in Chiang Rai Province. พระครูสุธีสุตสุนทร, ศุภกร ณ พิบูล, อานูรักษ์ साแก้ว, สุพัฒน์ ชัยวรรณ	150
14	นโยบายองค์กรในยุคดิจิทัล Organizational Policy in the Digital Age. มะลิ ทิพย์ประจง	162

15	บทบาทสตรีกับการเมืองไทย Women and Politics. อัญธิษฐา อักษรศรี, พระมหาณรงค์ศักดิ์ สุทนต์, วันชัย กิ่งแก้ว, วันชัย แสงสุวรรณ	168
16	แนวทางการจัดการเรียนการสอนศิลปะการแสดงโนราในรูปแบบผสมผสาน Guidelines of Blended-Learning for Nora Dance. รณกฤต เพชรเกลี้ยง, ดิษดา เพชรเกลี้ยง, แผงกมล เพชรเกลี้ยง	178
17	การสื่อสารทางการเมืองในยุคดิจิทัล Political Communication in the Digital Age. พัชรี ศิลารัตน์, พระครูสารกิจประยุต, จิตรลดา ศิลารัตน์	193
18	ศึกษาเรื่องเล่าทางประวัติศาสตร์ท้องถิ่นจากหนังสือ “ภาพเก่าเล่าขานตำนาน ตะพานหิน” จังหวัดพิจิตร Study local historical stories from books. “Old pictures tell the legend of Taphan Hin” Phichit Province. พระณภัทร ปณญาวุธ (ตรียาวุฒิวาทย์), สุขเกษม ขุนทอง, พระครูพิสุทธิปัญญา ภิววัฒน์, พระสมพงษ์ ญาณฐิโก (เฒ่าเจ้า)	202
19	ผู้สูงอายุ: บทบาทในการดูแลสุขภาพของตนเองในชีวิตประจำวัน The Elders: Role of Self-Care for Health in Daily Life. พระมหาธีรวัฒน์ เสสปัญโญ, พระพุทธิญาณมุนี, สุพัฒน์ ชัยวรรณ, พระสมุห์เกียรติกร กิตติเวที	121
20	แนวทางพัฒนาทักษะการใช้ภาษาอังกฤษสำหรับพระสงฆ์เพื่อการสื่อสาร Guidelines for Improving Communication Skills in English for Monks. พระครูวินัยธรสิงขร ปรียติเมธี	225
21	การปฏิบัติคารวธรรมในชีวิตประจำวัน Practicing Reverence in Daily Life. พระครูใบฎีกา ญาณุกิต มหิสุสโร (อนุรักษ์ตระกูล), ปารินันท์ ปางทิพย์อำไพ, พระเทพวัชรเมธี	237
22	องค์กรและนโยบายยุค New Normal Organizations and Policies in the New Normal Era. มะลิ ทิพย์ประจง	250
23	วิสาหกิจชุมชนกับการพึ่งพาตนเองที่ยั่งยืน Community Enterprises and Sustainable Self Reliance. พระธวัชชัย ขนติวโร (เจริญรัมย์)	259
24	ธรรมาภิบาลตามแนวพุทธ Good Governance in the Buddhist Concept. อำนาจ เสียงแจ่มใส, พระครูใบฎีกาญาณุกิต มหิสุสโร (อนุรักษ์ตระกูล), สิริพร ครองชีพ	268

25	หลักสังคหวัตถุและขันติธรรม : จริยธรรมของพยาบาลตามแนวพุทธ Principles of Saṅgahavatthu and Khanti: Ethics of Nurses According to Buddhist Principles. พระเมธีวชิโรดม (ว.วชิรเมธี), พระมหานุกูล อภิภูณโณ, กฤษณา รักษาโณม, อรชร ไกรจักร	281
26	การบริหารงานตามหลักสังคหวัตถุในพระพุทธศาสนาเถรวาท Administration according to the principles of Saṅgahavatthu in Theravada Buddhism. พระมหาวราทิต อาทิตวโร, อุมารินทร์ เลิศสหพันธ์, พระครูจันทธรรมานุวัตร/8	293
27	อิทธิบาท 4 ในฐานรูปแบบการจัดการเรียนรู้ยุคดิจิทัล The Power of 4 in the Form of Learning Management in the Digital Age. มาวิน โทแก้ว	303
28	การพัฒนาการเชื่อมโยงกับประเทศอนุภูมิภาคุ่มแม่น้ำโขงด้านการท่องเที่ยวเชิงวัฒนธรรม Development of links with Countries in the Mekong Sub-region in terms of Cultural Tourism. ดำเนิน ปัญญาผ่องใส, นเรศร์ บุญเลิศ	318
29	พัฒนาคนพัฒนาสังคมด้วยการศึกษาในยุคดิจิทัล Develop People, Develop Society Through Education in the Digital Age. มะลิ ทิพย์ประจง, บุญยีน งามเปี่ยม, พระครูปริยัติคณานุรักษ์ สุวิชาโน (ศรีสมงาม), เกษม ประอาจ	334
30	การสร้างหนังสืออ่านเพิ่มเติมเรื่องข้อมูลชุมชนชุมชนบ้านฝ้าย สำหรับนักเรียนชั้นประถมศึกษาปีที่ 6 โรงเรียนบ้านฝ้าย อำเภอหนองหงส์ จังหวัดบุรีรัมย์ Creating additional reading materials on Ban Fai community folklore information For Grade 6 students at Ban Fai School Nong Hong District Buriram Province. พระชนันต์ ชีรวโร, สามเณรโรจนศักดิ์ พอมขุนทด, ศิริวิมล กกสันเทียะ	341
31	การพัฒนาชุมชนภายใต้ปรัชญาเศรษฐกิจพอเพียง Community Development under the Sufficiency Economy Philosophy. ประวิทย์ เอกเจริญสุข	353
32	ความนิยมทางการเมืองของประชาชนที่มีต่อพรรคก้าวไกล Move Forward Party's Political Popularity. ปรางทิพย์ มั่นธร, วีรณช พรหมจักร์	361
33	เกษตรวิถีพุทธสู่เศรษฐกิจยุคใหม่เพื่อเกษตรกรรมยั่งยืน Buddhist Agriculture towards a New Economy for a Sustainable Agriculture. พระครูใบฎีกาธีรยุทธ ภูโคกหวาย, มนนเทพ พรประภา, ทิพย์วรรณ สุพิเพชร, ณีฐฐกฤศ อุตมผล	367

34	พุทธวิธีการสอน : การบูรณาการออกแบบการสอนภาษาไทย Buddhist Teaching Methods: Integrating Thai Language Teaching Design. พระปลัดสถาพร ปุ่มเป่า	381
35	การพัฒนาภาษาอังกฤษกับการเรียนรู้ของนิสิตบัณฑิตศึกษา มจร ตามแนว พุทธศาสตร์ในศตวรรษที่ 21 The Development of English Language and the Learning Based on Buddhist in the 21st Century of MCU Graduate Students. พิพัฒน์ แก้วใส	397
36	รัฐประศาสนศาสตร์ในพระไตรปิฎก Public Administration in the Tripitaka. พระปลัดไพโรจน์ ฐิตธมฺโม, พระมหาวัชชัย ธมฺมรสี, ปิยวัช ละคร	411
37	แนวคิดชุดความรู้สื่อสร้างสรรค์ภาคภาษาอังกฤษของกลุ่มชาติพันธุ์ปกากะญอ ในจังหวัดเชียงใหม่ Concept of English Creative Media Knowledge Materials of the Karen Ethnic Group in Chiang Mai. เฉลิมพงศ์ ท่างาน, เตชา ตาละนีก	425
38	พุทธธรรมการเรียนรู้วิถีพุทธในศตวรรษที่ 21 The Buddhist Dharma to create learning about Buddhist ways in the 21 st . อิสรพงษ์ ไกรสินธุ์, เอกรัตน์ มาผดุง	435
39	มาตรการยุทธศาสตร์ในการพัฒนาการท่องเที่ยวเชิงวัฒนธรรม Strategic Measures for Cultural Tourism Development. นเรศร์ บุญเลิศ	445
40	การจัดการสุขภาวะและสวัสดิการโรงเรียนผู้สูงอายุโดยมีวัดเป็นศูนย์กลาง Management of Elderly Well-being and Welfare of Elderly School Through Monas fery-Centered which Temples were Central. คนอง วังฝายแก้ว, พระเมธีวัชรคุณ, พระครูพิศาลสรกิจ	457
41	ศึกษาวิเคราะห์บาปกรรมที่ปรากฏในธรรมพื้นเมืองเรื่อง มหาวิบาก Analyze Misery from Bad Deeds that Appears in the Folk Dharma on the Subject of Mahavipaka. พระศักรินทร์ ปริญญาสิโล	465

- 42 การสร้างหนังสืออ่านเพิ่มเติมเรื่องข้อมูลคติชนชุมชนบ้านแสลงโทนสำหรับ
นักเรียนชั้นประถมศึกษาปีที่ 6 โรงเรียนบ้านแสลงโทนอำเภอประโคนชัย
จังหวัดบุรีรัมย์ 473
Creating additional reading materials on folklore information of the
Ban Salaeng Thon community For Grade 6 students at Ban Salaeng
Tone School Prakhon Chai District Buriram Province.
พิพัฒน์ภาสัน บัญเทียน, พระประวิทย์ อุตตทโทโป, ประพันธ์ ปริงประโคน
- 43 การบูรณาการหลักพุทธธรรมในการจัดการเรียนรู้สำหรับโรงเรียนผู้สูงอายุ 485
Integrating Buddhist principles in learning management for schools for
the elderly.
เอกรัตน์ มาพะดุง, อิศรพงษ์ ไกรสินธุ์
- 44 จุดเด่น: ในสามัญญผลสูตรและอรรถกถา 495
Highlights: In Samaññaphala Sutta and Atthakathā.
กิจชัย วงศ์ราช, พระมหาณรงค์ วิจิตรธมโม, อรุณ สีทธิวงศ์
- 45 ภาวะผู้นำเชิงพุทธ 505
Buddhist Leadership.
เสพบัณฑิต โหน่งบัณฑิต, พัสกร อุ่นภาค
- 46 อิทธิบาท 4 กับการบริหารการจัดการองค์กรในศตวรรษที่ 21 518
Four Paths for Accomplishment for Management in the 21st Century.
สมพงษ์ แซ่ท้อ, ประวิทย์ เอกเจริญสุข, พระสมภพ ธิรญาโณ (รักมิตร),
พระทนนชัย กตตปุญโญ (สิทธิชัย)
- 47 การสร้างวินัยทางการเงินเพื่อเสริมสร้างความมั่นคงของครอบครัวตามหลัก
พระพุทธศาสนา 532
Creating Financial Discipline to Strengthen the Stability of Family According
to Buddhist Principles.
ปรัชญา บุตรสะอาด, สุขสร ทองที
- 48 เป้าหมายการพัฒนาชุมชนด้วยหลักพุทธธรรม 546
Community Development Goals with Buddhist Principles.
พระครูวินัยธรปยุตต์วิวัฒน์ จิตติภาโณ
- 49 ธรรมาภิบาลในการบริหารวัดในพระพุทธศาสนา 557
Good Governance in Buddhist Temple Administration.
พระครูสุภัทก์กิจจานุการ, ปรัชญา บุตรสะอาด

50	การเมืองการปกครองเปรียบเทียบ : กรณีศึกษาการเมืองการปกครองเปรียบเทียบ สุโขทัยกับอยุธยา Comparative Government Politics: A Case Study of Sukhothai and Government Politics of Sukhothai King. พระใบฎีกาพงษ์ศักดิ์ รอดทะยอย ขนติพโล, สิทธิกร พันศิริ	570
51	การประยุกต์ใช้หลักปวารณาในพระพุทธศาสนาเพื่อการบริหารองค์กร An Application of Pāvaranā Principles in Buddhism for Organizational Management. วีระพงศ์ เกียรติไพรัช, พระครูสุธีสุตสุนทร, ชนกพร เล็กไพจิตร	585
52	รัฐประศาสนศาสตร์กระแสการก้าวขึ้นมาของผู้นำอายุน้อย New Generation Leader in Public Administration. ศิลาชัย หวังเจริญเวทย์	594
53	การบริหารจัดการทรัพยากรน้ำเพื่ออุตสาหกรรมและการท่องเที่ยวในจังหวัดชลบุรี Water Resources Management for Industry and Tourism in Chonburi Province. พระมหาสุชาติ ธรรมกาโม, ประสาน เจริญศรี	606
54	การเสริมสร้างเครือข่ายของรัฐเอกชนและภาคประชาชนในการบริหารจัดการ ทรัพยากรน้ำเพื่ออุตสาหกรรมและการท่องเที่ยวในจังหวัดชลบุรี Strengthening the network of state, private and public sectors in the management of water resources for industry and tourism in Chonburi. พระปลัดมนู จานจาโร, ประสาน เจริญศรี	620
55	พุทธจริยศาสตร์กับปัญหากลับไปเสพยาเสพติดซ้ำหลังผ่านการบำบัดฟื้นฟู Buddhist Ethics and the Problem of Repeated Drug Addiction After Rehabilitation สุพรรณ ชูชื่น, พูนศักดิ์ กมล	632
56	พระพุทธศาสนากับการพัฒนาสังคมแห่งการเรียนรู้ที่เข้มแข็งในยุคโลกาภิวัตน์ Buddhism and the development of a strong learning society In the era of globalization. พระมหาตุ้ย ขนติธมโม, พระสมุห์พุฒิพงษ์ พุทธิวิโส, พระครูอุปกิตปริยัติโสภณ, พระสมุห์ตฤณภัทร จินตามโย, พระครูอุเทศธรรมสาทิส	641
57	การบริหารราชการแผ่นดินตามหลักสัปปริสธรรม 7 Government administration according to the principle of Sappurisadhamma 7. พระครูปลัดอำนาจ สุมนโน (จิตรมั่น), จักรี ศรีจารุเมธีญาณ	652
58	องค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นตามแนวพุทธศาสตร์ Local government organizations based on Buddhism. พระกฤษณะ ฉันทกโร (วงษ์พรรษา), จักรี ศรีจารุเมธีญาณ	660

- 59 งานนิพนธ์ของพระมหากัจจนะในพระไตรปิฎก 667
 The Literary Works of Mahākaccāna in The Tripiṭaka
 พระมหาวรณัฐธรรณ ญาณกิตติ (ศรีชัย)
- 60 การพัฒนาแพลตฟอร์มเพื่อเพิ่มขีดความสามารถการแข่งขันการท่องเที่ยวเชิง
 สุขภาพของเยาวราช 684
 Platform Developing for Increasing the Capacity of the Health Tourism
 Competition of Yaowarat.
 หงษ์ศิริ ภิชัยโตลกชัย, เชิดพงษ์ วาณิชยานนท์, ยุภาวรรณ ดวงอินตา, วิลาวัลย์
 วิเศษวัชร
- 61 การพัฒนาความสามารถการอ่านและเขียนคำพื้นฐาน โดยใช้สมองเป็นฐาน
 (BBL) ของนักเรียนชั้นประถมศึกษาปีที่ 2 โรงเรียนบ้านป่าบง 703
 The Development of Reading and Writing Ability in Basic Words by
 Using Brain-Based Learning of Grade 2 Students at Ban Pa Bong School.
 นุ ปาหน่อง, อรรถพงษ์ ผิวเหลือง, เรณุกานต์ พงศ์พิสุทธิกุล
- 62 การพัฒนารูปแบบการสร้างเสริมสุขภาพจิตด้วยโปรแกรมความสุขเชิงจิตวิทยา
 5 มิติ เพื่อพัฒนาคุณภาพชีวิตและความสุขของผู้ต้องขังสูงอายุ 714
 Developing A Model For Promoting Mental Health With A 5-Dimensional
 Psychological Happiness Program To Improve The Quality Of Life And
 Happiness Of Elderly Prisoners.
 ณีภุชญา ม้วนสุธา, กันตภณ หนูทองแก้ว
- 63 ศึกษาความต้องการใช้ข้อมูลสารสนเทศเพื่อการบริหารงานประกันคุณภาพ
 ภายในของสถานศึกษา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษา
 ปทุมธานี 728
 Study the Need for Information System for Internal Quality Assurance
 Management of Educational Institutions Affiliation Secondary Educational
 Service Area Pathum Thani.
 ศรีบุญ ศรีพูล, พิมลพรรณ เพชรสมบัติ
- 64 การพัฒนาความสามารถการอ่านและเขียนคำพื้นฐานโดยใช้สมองเป็นฐาน
 (BBL) ของนักเรียนชั้นประถมศึกษาปีที่ 4 โรงเรียนวัดเสาหิน 733
 The Development of Reading and Writing Ability in Basic Words by
 Using Brain-Based Learning of Grade 4 Students at Wat Sao Hin School.
 นุชนาฏ พงศ์ไพรสกุล, อรรถพงษ์ ผิวเหลือง, ตรีชฎา วิจันทร์ตา
- 65 อาชญากรรมแก๊งคอลเซ็นเตอร์ในสังคมไทยยุคดิจิทัล 743
 Call Center Crimes in Thai Society in the Digital Age.
 พระณัฐวุฒิ พันทะลี, มนต์เทียน มนตราภิบุลย์, อาทิตย์ ผ่านพูล, อภิชาติ เหม้อยไธสง,
 ณัฐอร เจือจันทร์

- 66 การพัฒนาผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนสังคมศึกษาและทักษะการคิดวิเคราะห์โดยใช้การจัดการเรียนรู้แบบสืบเสาะหาความรู้ร่วมกับเทคนิค KWL Plus บูรณาการจรรยาบรรณวิชาชีพครู ของนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 3 โรงเรียนสวนศรีวิทยา
Development of Learning Achievement in Social studies and Analytical Thinking Skill by 5E Inquiry Learning Management together with KWL Plus Technique integration Code of Ethics of Teaching Profession of Mattayomsuksa 3 Students at the Suansriwittaya School.
ภาณุวัฒน์ นวลพลับ 757
- 67 การพัฒนาความสามารถการอ่านและเขียนคำพื้นฐานโดยใช้กระบวนการบันได 6 ขั้น ของนักเรียนชั้นประถมศึกษาปีที่ 4 โรงเรียนบ้านป่าบาง
The Development of Reading and Writing Ability in Basic Words By Using six steps Learning process of Grade 4 Students At Ban Pa Bong School.
กานดาพร อนันต์หงสา, อรรถพงษ์ ผิวเหลือง, เรณุกานต์ พงศ์พิสุทธิกุล 775
- 68 การพัฒนาโปรแกรมชะลอไตเสื่อมด้วยศาสตร์แพทย์แผนไทยในผู้ป่วยที่มีภาวะไตเสื่อม โรงพยาบาลสมเด็จพระสังฆราชของค์ที่ 17 จังหวัดสุพรรณบุรี
Developing a program to slow down kidney deterioration using Thai traditional medicine in high levels of kidney deterioration The 17th Somdej Phrasangkrarach Hospital Suphanburi Province.
ผาณิต เยี่ยมสวัสดิ์ 786
- 69 ทวารวดีเมืองโบราณนครปฐม: เส้นทางย้อนรอยศิลปะ ภาษา ศาสนาและวัฒนธรรม
Nakhon Pathom the Ancient City of Dvaravati: A Retracing Route, Art, Language, Religion, and Culture.
ภูมิภควัฒน์ ภูมิพงศ์คชศร, โยตะ ชัยวรมันกุล 795
- 70 ผลของการใช้สื่อออนไลน์ต่อการเปลี่ยนแปลงพฤติกรรมของวัยรุ่นตอนปลาย
Effects of using Social Media on Behavioral Changes in Late Adolescence.
ธณัฐชนันท์ ปิ่นพงค์, ณิชฎฐา ม้วนสุธา 814
- 71 การนำหลักพุทธธรรมมาใช้ในการดำเนินชีวิตของประชาชน
Applying Buddhist Dhamma Principles to People's Lives.
พระครูเขมพัชรากร ไทยเอี่ยมวงศ์, ณิชฎฐา ม้วนสุธา 830
- 72 การนำหลักพุทธธรรมมาใช้ในการสมานฉันท์เพื่อสร้างสังคมสันติสุข
Applying Buddhist Principles to Create Reconciliation to Create A Peaceful Society.
พระครูวินัยธรพิทยา จันทนเสถียร, ณิชฎฐา ม้วนสุธา 845

73	การสร้างเสริมสังคมคุณธรรมของประชาชนตามแนวพระพุทธศาสนา The Promotion of the Moral Society of the People According to Buddhism. พระปลัดเกียรติศักดิ์ ปญญาเมธี (คณาน), ณีฐา ม้วนสุธา	862
74	พระสงฆ์กับงานสังคมสงเคราะห์ในชุมชน The Monks and Social Work in the Community. ศุภกาญจน์ เอกบุตร, ณีฐา ม้วนสุธา	876
75	การฟื้นฟูพฤติกรรมของผู้ต้องขังตามแนวพระพุทธศาสนา Rehabilitation Of Behavior of Prisoners According to Buddhism. ฉวีตรชัย มุสิกะ, ณีฐา ม้วนสุธา	889
76	องค์ประกอบของภาวะผู้นำการเปลี่ยนแปลงของผู้บริหารสถานศึกษามัธยมศึกษา Components of Transformative Leadership for Secondary School Administrators. นิสสรณ์ กิริติพิพัฒน์พร, พิมลพรรณ เพชรสมบัติ	903
77	การมีส่วนร่วมของชุมชนในการสืบสานศิลปวัฒนธรรมหัวโขน: กรณีศึกษา ชุมชนเขตหลักสี่ Community Participation in Preserving the Khon Masks art and Culture: A Case Study of the Laksi Community. ศรีณพร พงศ์ศรีโรจน์, นิศาภรณ์ แสงสกุล	916
78	แนวทางการบริหารสถานศึกษาโดยหลักธรรมาภิบาล สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่ การศึกษามัธยมศึกษาปทุมธานี Guidelines for School Administration based on Good Governance under the Office of Secondary Education Service Area, Pathum Thani. พยุงค์ศักดิ์ จินดาศรี, พิมลพรรณ เพชรสมบัติ	924
79	การยกระดับคุณค่าผลิตภัณฑ์กลุ่มวิสาหกิจสู่มาตรฐานผลิตภัณฑ์ชุมชนจังหวัด สุพรรณบุรี Upgrading the Product Value of the Enterprise Group to the Community Product Standard, Suphanburi Province. พระครูโสภณวีรานูวัตร	935
80	การสาธารณสุขตามหลักการทางพระพุทธศาสนา Buddhist Concepts for Public Health. พระทรงวิทย์ ธรรมโชโต	952
81	การประยุกต์ใช้สมุนไพรในงานสาธารณสุขของประเทศไทย Application of herbs in Public Health in Thailand. พระนิกร กรุณกรุด, เอกมงคล เพ็ชรวงษ์	965

พุทธวิธีการสอน: การบูรณาการออกแบบการสอนภาษาไทย

Buddhist Teaching Methods: Integrating Thai Language Teaching Design

พระปลัดสภาพร ปุ่มเป่า

Phrapalad Sathaporn Poompao

สาขาวิชาการสอนภาษาไทย

วิทยาลัยสงฆ์พุทธชินราช มหาวิทยาลัยมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย

Program in Teaching Thai,

Buddhachinaraj Buddhist College, Mahachulalongkornrajavidyalaya University

E-mail: sathaporn@mcu.ac.th

บทคัดย่อ

บทความวิชาการนี้มีวัตถุประสงค์ เพื่อศึกษาพุทธวิธีการสอนของพระพุทธเจ้าที่แสดงให้เห็นถึงพระปรีชาสามารถในการสอนอันชาญฉลาด หลักการสอนของพระพุทธองค์ที่ทรงแสดงไว้มีคุณค่าและมีความสำคัญอย่างยิ่ง เป็นที่ยอมรับและถูกนำมาพัฒนาเป็นเครื่องมือในการจัดการศึกษาทุกศาสตร์ โดยเฉพาะการจัดการเรียนการสอนภาษาไทยในปัจจุบัน พบว่า พุทธวิธีการสอนตามหลักธรรมทางพระพุทธศาสนาที่มีอยู่จำนวนมาก สามารถนำมาบูรณาการออกแบบการจัดการเรียนการสอนภาษาไทยได้ทุกระดับชั้น โดยผู้เขียนมุ่งศึกษาและนำเสนอกระบวนการออกแบบการสอนภาษาไทยตามหลักธรรมจำนวน 3 หลัก คือ 1) ไตรสิกขา 2) อริยสัจ และ 3) พระสูตร เพื่อเป็นแนวทางสำคัญให้ครูผู้สอนได้บูรณาการออกแบบเนื้อหา การกำหนดวัตถุประสงค์ และขั้นตอนการจัดกิจกรรมการเรียนรู้ ตลอดจนช่วยพัฒนาให้ผู้เรียนได้รับคุณธรรมจริยธรรมจากการเรียนรู้ตามพุทธวิธีการสอนอีกด้วย

คำสำคัญ: พุทธวิธีการสอน, การบูรณาการ, การออกแบบการสอนภาษาไทย

Abstract

This academic article has the objective To study the Buddha's teaching methods that demonstrate his skill in intelligent teaching. The Buddha's teaching principles are extremely valuable and important. It is accepted and has been developed as a tool for organizing education in all sciences. Especially in the current teaching and learning of Thai language, it is found that there are many Buddhist teaching methods according to the principles of Buddhism. Can be integrated into the design of Thai language teaching and learning at all levels. The author aims to study and present the process of designing Thai

language teaching according to 3 Dhamma principles, namely 1) Threefold Training, 2) Noble Truths, and 3) Sutta, as important guidelines for teachers to integrate in content design. setting objectives and steps for organizing learning activities as well as helping to develop students to receive morality and ethics from learning according to Buddhist teaching methods.

Keywords: Buddhist teaching methods, integration, Thai language teaching design.

บทนำ

การสอนเป็นพฤติกรรมทางธรรมชาติของมนุษย์เกิดขึ้นโดยทั่วไป ไม่เลือกเวลาสถานที่ เป็นลักษณะของการสอนที่ไม่มีรูปแบบแน่นอนตายตัว ลักษณะของการสอนที่เริ่มมีรูปแบบเกิดขึ้นเมื่อนักปราชญ์ นักคิดและเจ้าลัทธิต่างๆ เกิดขึ้น เขาเหล่านั้นได้ถ่ายทอดและเผยแพร่ความรู้ ความคิด และความเชื่อของเขา โดยใช้ความสามารถและศิลปะเฉพาะตัวในการสอน (ทีศนา แชมมณี, 2566: 3) สำหรับศาสนาพุทธ ซึ่งเป็นศาสนาเถรวาทนิยม ปฏิเสธการมีอยู่ของพระเป็นเจ้าหรือพระผู้สร้าง และเชื่อในศักยภาพของมนุษย์ว่าทุกคนสามารถพัฒนาจิตใจไปสู่ความเป็นมนุษย์ที่สมบูรณ์ได้ด้วยความสามารถของตนเอง กล่าวคือ ศาสนาพุทธสอนให้มนุษย์บันดาลชีวิตของตนเอง ด้วยผลแห่งการกระทำของตนตามกฎแห่งกรรม มิได้มาจากการอ้อนวอนขอจากพระเป็นเจ้าและสิ่งศักดิ์สิทธิ์นอกร่างกาย แต่สอนให้มนุษย์หลุดพ้นจากความทุกข์ทั้งปวงในโลกด้วยวิธีการสร้างปัญญา (วิกิพีเดีย สารานุกรมเสรี, 2566, [ออนไลน์]) พระพุทธเจ้าที่ปราชญ์ได้ขนานนามถวาย และพุทธศาสนิกชนนิยมกล่าวเรียกเสมอ คือคำว่า พระบรมศาสดา หรือพระบรมครู แปลว่า พระศาสดาผู้ยอดเยี่ยม หรือผู้เป็นยอดของครู ในภาษาบาลีก็มีบทพุทธคุณถวายพระเกียรติว่า สตถา เทวมนุสฺसानํ แปลว่า พระศาสดาของทวยเทพและมนุษย์ทั้งหลาย และมีคำเสริมพระคุณว่า อนุตฺตโร บุริสทมฺมสารถิ แปลว่า สารถิฝึกคนได้ไม่มีใครยิ่งกว่า พระนามเหล่านี้แสดงความหมายอยู่ในตัวว่า ปราชญ์และพุทธศาสนิกชนทั้งหลายเคารพบูชาและยกย่องเทิดทูนพระองค์ ในฐานะทรงเป็นนักการศึกษาที่ยิ่งใหญ่ที่สุด ทรงมีพระปรีชาสามารถในการอบรมสั่งสอน และได้ทรงประสบความสำเร็จในงานนี้เป็นอย่างดี (สมเด็จพระพุทธโฆษาจารย์ (ป.อ. ปยุตฺโต), 2564: 1) ดังนั้น การที่พระพุทธองค์ทรงประสบความสำเร็จในด้านการสอน เป็นเพราะพระองค์มีพุทธวิธีการสอนต่างๆ ทำให้เกิดเป็นหลักการ แนวคิด รูปแบบ หรือเทคนิคต่างๆ ที่ทำให้ครูผู้สอนได้รับการศึกษาและประยุกต์ใช้พุทธวิธีการสอนของพระองค์เพื่อจัดการเรียนการสอนในศาสตร์ของตนได้อย่างเหมาะสม

เช่นเดียวกับการจัดการเรียนการสอนภาษาไทยในปัจจุบัน หลักสูตรแกนกลางการศึกษาขั้นพื้นฐาน พุทธศักราช 2551 ได้กำหนดสาระและมาตรฐานการเรียนรู้เป็นเกณฑ์การพัฒนาคุณภาพผู้เรียนให้ผู้เรียนเป็นคนดี มีปัญญา มีความสุข มีศักยภาพในการศึกษาต่อ สามารถประกอบอาชีพและศึกษาตลอดชีวิต โดยมีสาระการเรียนรู้ภาษาไทยเป็นสาระการเรียนรู้ที่สถานศึกษาต้องใช้เป็นหลักการจัดการเรียนการสอนเพื่อสร้างฐานการคิด และเป็นกลยุทธ์ในการแก้ปัญหาและเป็นรากฐานการพัฒนาการศึกษาของคนในชาติ เนื่องจากภาษาไทยเป็นภาษาราชการ ใช้เป็นเครื่องมือในการติดต่อสื่อสาร เพื่อสร้างความ

เข้าใจ สร้างสัมพันธภาพอันดี เป็นเครื่องมือแสวงหาความรู้เพื่อพัฒนาความรู้ กระบวนการคิดวิเคราะห์ วิจัยและสร้างสรรค์ นอกจากนี้ภาษายังเป็นสื่อแสดงภูมิปัญญาของบรรพบุรุษสืบสานภูมิปัญญา ศิลปะ วัฒนธรรม และประเพณีอันล้ำค่าของชนชาติไทย (สำนักงานคณะกรรมการการศึกษาขั้นพื้นฐาน, 2560: 3)

เมื่อพิจารณาจากจุดหมายของหลักสูตรแกนกลางการศึกษาขั้นพื้นฐาน พบว่า ได้กำหนดจุดหมายเพื่อให้เกิดกับผู้เรียนเมื่อจบการศึกษาขั้นพื้นฐาน โดยเฉพาะในข้อแรกที่กำหนดไว้ว่า มีคุณธรรม จริยธรรม และค่านิยมที่พึงประสงค์ เห็นคุณค่าของตนเอง มีวินัยและปฏิบัติตนตามหลักธรรมของพระพุทธศาสนา หรือศาสนาที่ตนนับถือ ยึดหลักปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียง (หลักสูตรแกนกลางการศึกษาขั้นพื้นฐาน พุทธศักราช 2551, 2551: 5) การจัดการเรียนการสอนนอกจากจะมุ่งเน้นการพัฒนาศักยภาพทางปัญญาแล้ว ยังมุ่งเน้นให้ผู้เรียนมีคุณธรรมจริยธรรมอันเป็นรากฐานของความเป็นมนุษย์ ดังคำที่ว่า เก่ง ดี มีสุข นั่นเอง ผู้เขียนจึงมุ่งหมายที่จะศึกษาพุทธวิธีการสอนของพระพุทธองค์ เพื่อให้เกิดการบูรณาการออกแบบการสอนภาษาไทย โดยการประยุกต์ใช้หลักการสอนตามหลักธรรมต่างๆ เพื่อเป็นแนวทางในการจัดการเรียนการสอนภาษาไทยให้บรรลุผล และส่งเสริมให้ผู้เรียนได้เกิดการนำข้อคิดหลักธรรมไปปรับใช้ในการดำเนินชีวิตต่อไป

พุทธวิธีการสอน

องค์สมเด็จพระสัมมาสัมพุทธเจ้า ได้รับการยกย่องว่า คือพระบรมครูของมนุษย์โลกและเทวโลก เหตุด้วยพระองค์ทรงสร้างบารมีมาเป็นอสงไขย โดยการลองผิดลองถูกมานับไม่ถ้วน ทรงค้นคว้าวิชาพันทุกข์แบบชนิดเอาชีวิตเป็นเดิมพันกว่าจะทรงพบหนทางหนึ่ออกจากการเวียนว่ายตายเกิดได้ คำสอนของพระองค์จึงถือว่าเป็นวิสุทธิ ถูกต้อง เรียกว่าเป็นครูที่สามารถอธิบายได้ละเอียดที่สุด โดยผู้เขียนได้ศึกษาพุทธวิธีการสอน จำแนกออกเป็น 4 ประการ คือ 1) หลักการสอน 2) ลีลาการสอน และ 3) กลวิธีและอุปายประกอบการสอน ดังนี้

1. หลักการสอน

ในการสอนแต่ละครั้ง พระพุทธองค์ทรงมีหลักการสอนที่เป็นข้อควรคำนึงถึงต่างๆ ไว้ 3 ประการ ได้แก่ เกี่ยวกับเนื้อหาหรือเรื่องที่สอน เกี่ยวกับตัวผู้เรียน และเกี่ยวกับตัวการสอน ดังนี้

1) เกี่ยวกับเนื้อหาหรือเรื่องที่สอน ในการสอนจำเป็นต้องเลือกให้เหมาะสมกับผู้เรียน พระพุทธองค์ทรงตรัสไว้ 6 หลัก คือ (1) สอนจากสิ่งที่รู้เห็นเข้าใจง่ายหรือรู้เห็นเข้าใจอยู่แล้วไปหาสิ่งที่เห็นเข้าใจได้ยาก หรือยังไม่รู้ไม่เห็นไม่เข้าใจ (2) สอนเนื้อเรื่องทีละน้อยทีละกลุ่มลึกลงไปตามลำดับขั้นและต่อเนื่องกันเป็นสายลงไป (3) ถ้าสิ่งที่สอนเป็นสิ่งที่แสดงได้ก็สอนด้วยของจริงให้ผู้เรียนได้ดูได้เห็นได้ฟังเอง หรือที่เรียกว่าประสบการณ์ตรง (4) สอนตรงเนื้อหาตรงเรื่องคมอยู่ในเรื่องมีจุดไม่วอกวน ไม่ไขว้เขว ไม่ออกนอกเรื่อง (5) สอนมีเหตุผลตรงตามเห็นจริงได้ อย่างที่เรียกว่า สนิทาน และ (6) สอนเท่าที่จำเป็นพอดี สำหรับให้เกิดความเข้าใจ ให้การเรียนรู้ได้ผลไม่ใช่สอนเท่าที่ตนรู้หรือสอนแสดงภูมิว่าผู้สอนมีความรู้มาก (สมเด็จพระพุทธโฆษาจารย์ (ป.อ. ปยุตฺโต), 2564: 31 - 32)

2) เกี่ยวกับตัวผู้เรียน พระพุทธองค์ทรงตรัสไว้ 7 หลัก คือ (1) รู้ คำนึงถึง และสอนให้เหมาะตามความแตกต่างระหว่างบุคคล (2) ปรับวิธีสอนผ่อนให้เหมาะกับบุคคล แม้สอนเรื่องเดียวกันแต่ต่างบุคคลอาจใช้ต่างวิธี (3) นอกจากคำนึงถึงความแตกต่างระหว่างบุคคลแล้ว ผู้สอนยังจะต้องคำนึงถึงความพร้อมของผู้เรียนแต่ละบุคคลเป็นรายๆ (4) สอนโดยให้ผู้เรียนลงมือทำด้วยตนเอง ซึ่งจะช่วยให้เกิดความรู้ความเข้าใจชัดเจน แม่นยำและได้ผลจริง (5) การสอนดำเนินไปในรูปที่ให้ผู้รู้สึกว่าผู้เรียนกับผู้สอนมีบทบาทร่วมกันในการแสวงหาความจริง ให้มีการแสดงความคิดเห็นโต้ตอบเสรี (6) เอาใจใส่บุคคลที่ควรได้รับความสนใจพิเศษเป็นรายๆ ไป ตามควรแก่กาลเทศะและเหตุการณ์ และ (7) ช่วยเหลือเอาใจใส่คนที่ด้อยที่มีปัญหา (สมเด็จพระพุทธโฆษาจารย์ (ป.อ. ปยุตฺโต), 2564: 33 - 38)

3) เกี่ยวกับตัวการสอน พระพุทธองค์ทรงตรัสไว้ 5 หลัก คือ (1) การเริ่มต้นที่ดีมีส่วนช่วยให้การสอนสำเร็จผลดี เป็นเครื่องดึงความสนใจ และนำเข้าสู่เนื้อหา (2) สร้างบรรยากาศในการสอนให้ปลอดโปร่ง เพลิดเพลิน ไม่ให้ตึงเครียด ไม่ให้เกิดความอึดอัดใจ และให้เกียรติแก่ผู้เรียน ให้เขามีความภูมิใจในตัว (3) สอนมุ่งเนื้อหาให้เกิดความรู้ความเข้าใจในสิ่งที่สอนเป็นสำคัญ ไม่กระทบตนและผู้อื่น ไม่มุ่งยกตน ไม่มุ่งเสียดสีใครๆ (4) สอนโดยเคารพ คือ ตั้งใจสอนด้วยความรู้สึกรู้ว่าเป็นเรื่องจริงจึงมีคุณค่ามองเห็นความสำคัญของผู้เรียนและของงานสั่งสอนนั้น และ (5) ใช้ภาษาสุภาพนุ่มนวลไม่หยาบคาย ชวนให้สบายใจ สละสลวย เข้าใจง่าย (สมเด็จพระพุทธโฆษาจารย์ (ป.อ. ปยุตฺโต), 2564: 38 - 41)

2. ลีลาการสอน

การสอนของพระพุทธเจ้าแต่ละครั้ง แม้ที่เป็นเพียงธรรมมีกถา หรือการสนทนาทั่วไป ซึ่งมีใช้คราวที่มีความมุ่งหมายเฉพาะพิเศษก็จะดำเนินไปอย่างสำเร็จผลดี โดยมีองค์ประกอบที่เป็นคุณลักษณะ 4 ประการ คือ

1) สันทัสสนา คือ อธิบายให้เห็นชัดเจนแจ่มแจ้ง เหมือนจูงมือไปดูให้เห็นกับตาหรือเห็นจริงด้วยใจเหมือนตาเห็น ผู้ฟังเข้าใจแจ่มแจ้ง

2) สมာทปนา คือ ชักจูงใจให้เห็นจริง ชวนให้คล้อยตามจนต้องยอมรับและนำไปปฏิบัติ เมื่อทรงเห็นว่าสิ่งใดควรปฏิบัติ ก็ทรงแนะนำหรืออธิบายให้ผู้ฟังซาบซึ้งในคุณค่า ให้มองเห็นความสำคัญที่จะต้องฝึกฝนหรือนำไปปฏิบัติ

3) สมุตเตชนา คือ ระวังใจให้กลัวกลัว บังเกิดกำลังใจ ปลุกให้มีอุตสาหะ เข้มแข็งมั่นใจว่าจะทำให้สำเร็จได้ ไม่หวั่นต่อความเหนื่อยยาก

4) สัมปัทธสนา คือ ชโลมใจให้ชุ่มชื่น ร่าเริง เบิกบาน ฟังไม่เบื่อ และเปี่ยมด้วยความหวัง เพราะมองเห็นคุณประโยชน์ที่ตนจะพึงได้รับจากการปฏิบัตินั้น (คณาจารย์ มหาวิทยาลัยมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย, 2555: 13)

3. กลวิธีและอุบายประกอบการสอน

กลวิธีและอุบายประกอบการสอนของพระพุทธเจ้า จำแนกออกเป็น 10 หลัก ดังนี้

1) การยกอุทาหรณ์ และการเล่านิทานประกอบการสอน ช่วยให้เข้าใจความได้ง่ายและชัดเจน ช่วยให้ง่ายแก่เห็นจริงและเกิดความเพลิดเพลิน ทำให้การเรียนการสอนมีรสยิ่งขึ้น

2) การเปรียบเทียบด้วยข้ออุปมา คำอุปมาช่วยให้เรื่องที่ลึกซึ้งเข้าใจยาก ปรากฏความหมายเด่นชัดออกมา และเข้าใจง่ายขึ้น โดยเฉพาะมักใช้ในการอธิบายสิ่งที่เป็นนามธรรม เปรียบให้เห็นชัดด้วยสิ่งที่เป็นรูปธรรม หรือแม้เปรียบเรื่องที่เป็นรูปธรรมด้วยข้ออุปมาแบบรูปธรรม ก็ช่วยให้เนื้อความหนักแน่นเข้า

3) การใช้อุปกรณ์การสอน ในสมัยพุทธกาลทรงใช้บุคคล เหตุการณ์ สถานที่และสภาพแวดล้อมทางสังคมเป็นสื่อในการเรียนการสอน

4) การทำเป็นตัวอย่าง วิธีสอนที่ดีที่สุดอย่างหนึ่งโดยเฉพาะในทางจริยธรรม คือ การทำเป็นตัวอย่าง ซึ่งเป็นการสอนแบบไม่ต้องกล่าวสอน เป็นทำนองการสาธิตให้ดู แต่ที่พระพุทธเจ้าทรงกระทำนั้นเป็นไปในลักษณะที่ทรงเป็นผู้นำที่ดี

5) การเล่นภาษา เล่นคำ และใช้คำในความหมายใหม่ เป็นเรื่องของความสามารถในการใช้ภาษาผสมกับปฏิภาณ ข้อนี้ก็เป็นการแสดงให้เห็นถึงพระปรีชาสามารถของพระพุทธเจ้าที่มีรอบไปทุกด้าน

6) อุบายเลือกคน และการปฏิบัติรายบุคคล การเลือกคนเป็นอุบายสำคัญในการเผยแผ่พระศาสนา ในการประกาศธรรมของพระพุทธเจ้า เริ่มแต่ระยะแรกประดิษฐานพระพุทธศาสนา จะเห็นได้ว่าพระพุทธเจ้าทรงดำเนินพุทธกิจด้วยพระพุทโธบายอย่างที่ว่า การวางแผนที่ได้ผลยิ่ง ทรงพิจารณาว่าเมื่อจะเข้าไปประกาศพระศาสนาในถิ่นใดถิ่นหนึ่งควรไปโปรดใครก่อน

7) การรู้จักจังหวะและโอกาส ผู้สอนต้องรู้จักใช้จังหวะและโอกาสให้เป็นประโยชน์ เมื่อยังไม่ถึงจังหวะ ไม่เป็นโอกาส เช่น ผู้เรียนยังไม่พร้อม ยังไม่เกิดปริปากะแห่งญาณหรืออินทรีย์ ก็ต้องมีความอดทน ไม่ชิงหักหาญหรือตั้งต้นทำ แต่ก็ต้องตื่นตัวอยู่เสมอ

8) ความยืดหยุ่นในการใช้วิธีการ ถ้าผู้สอนสอนอย่างไม่มีอึดตาย ตัดต้นหามานะทิวินญูเสียได้ก็จะมุ่งไปยังผลสำเร็จในการเรียนรู้เป็นสำคัญ สุดแต่จะใช้กลวิธีใดให้การสอนได้ผลดีที่สุด ก็จะทำในทางนั้น ไม่กลัวว่าจะเสียเกียรติ ไม่กลัวจะถูกรู้สึกว่าแพ้

9) การลงโทษและให้รางวัล แม้พระพุทธเจ้าทรงใช้การชมเชยกย่องบ้าง ก็เป็นไปในรูปการยอมรับคุณความดีของผู้นั้น กล่าวชมโดยธรรมให้เขามั่นใจในการทำความดีของตน ทรงชมเพื่อเป็นการยกตัวอย่าง

10) กลวิธีแก้ปัญหเฉพาะหน้า ปัญหาเฉพาะหน้าที่เกิดขึ้นต่างครั้งต่างคราว ย่อมมีลักษณะแตกต่างกันไปไม่มีที่สุด การแก้ปัญหาเฉพาะหน้าย่อมอาศัยปฏิภาณ คือ ความสามารถในการประยุกต์หลักวิธีการและกลวิธีต่างๆ มาใช้ให้เหมาะสม เป็นเรื่องเฉพาะครั้งเฉพาะคราวไป (สมเด็จพระพุทธโฆษาจารย์ (ป.อ. ปยุตฺโต), 2564: 49 - 60)

สรุปได้ว่า พระพุทธเจ้าทรงมีวิธีการสอนที่หลากหลายวิธี การจะนำหลักการและวิธีการสอนของพระองค์ไปประยุกต์ใช้ในการจัดการเรียนการสอน ควรคำนึงรู้ว่า การจัดการเรียนการสอนจะประสบความสำเร็จได้เพียงใด สิ่งที่สำคัญที่สุดคือ การตรวจสอบฝึกฝนตนเองให้เกิดองค์ความรู้ความเข้าใจก่อนจะนำไปประยุกต์ใช้ให้เหมาะสมกับสถานการณ์ในการสอนเรื่องนั้นๆ โดยอย่างยิ่งการจัดการศึกษายุคปัจจุบันที่มุ่งเน้นผู้เรียนเป็นสำคัญ ผู้สอนต้องพึงระลึกอยู่เสมอว่า ไม่มีวิธีการสอนใดที่ดีที่สุด ขึ้นอยู่กับ

ความพร้อมและความเหมาะสม โอกาสที่เอื้อต่อสถานการณ์นั้นๆ เป็นสำคัญ ดังนั้น ลักษณะการออกแบบการสอนภาษาไทยที่ดีควรเป็นการสอนที่มีการเตรียมการสอนล่วงหน้า ผ่านการออกแบบวางแผนมาเป็นอย่างดี ผู้เรียนเกิดการพัฒนาด้านความรู้ ความคิด เจตคติและทักษะ ผู้เรียนนำประโยชน์ที่ได้รับไปใช้ใน ชีวิตประจำวันให้เกิดประโยชน์สูงสุด

การจัดการเรียนรู้แบบบูรณาการสำหรับการสอนภาษาไทย

แนวความคิดเกี่ยวกับเรื่อง การบูรณาการ (Integration) เกิดขึ้นจากความคิดของ จอห์น ล็อก (John Locks) นักปรัชญาชาวอังกฤษ ที่ได้ชี้ให้เห็นความจริงว่า เด็กสนใจเฉพาะสิ่งจำเป็น และใช้ได้บ่อยในชีวิต เพราะเด็กไม่มีเวลาและกำลังพอที่จะเรียนรู้ทุกสิ่งทุกอย่างได้หมด จะต้องเลือกสอนเฉพาะสิ่งจำเป็นที่จะสามารถใช้ประโยชน์ในการดำรงชีวิตได้ ต่อมา จอห์น ดิวอี้ (John Dewey) นักปรัชญาชาวอเมริกัน เป็นผู้เสนอว่าการให้การศึกษาแก่เยาวชนนั้น ควรให้ความสนใจต่อกิจกรรมที่นำไปสู่ความเข้าใจ กิจกรรมพื้นฐานต่างๆ ของมนุษย์ที่ใช้ในการดำรงชีวิต ซึ่งจะทำให้เยาวชนเกิดความต้องการที่จะเรียนรู้ขึ้น โดยธรรมชาติ และมีความเชื่อว่าเราสามารถเชื่อมโยง มโนทัศน์ของวิชาต่างๆ ที่มีในหลักสูตร ได้อย่างน้อย 2 วิชาขึ้นไป และด้วยวิธีการเชื่อมโยงจะส่งผลให้ผู้เรียนสามารถนำประสบการณ์ต่างๆ ที่ได้ไปประยุกต์ใช้ในสถานการณ์ใหม่หรือเรื่องที่จะเรียนรู้ต่อไป (John Dewey, 1933) โดยผู้เขียนได้มุ่งศึกษาความหมาย และความสำคัญของการจัดการเรียนรู้แบบบูรณาการ เพื่อเป็นการสร้างความรู้ความเข้าใจ สำหรับการออกแบบการสอนภาษาไทยด้วยพุทธวิธีการสอน ดังนี้

ความหมายของการจัดการเรียนรู้แบบบูรณาการ

มีนักวิชาการจำนวนหลายท่าน ได้ให้ความหมายของการจัดการเรียนรู้แบบบูรณาการไว้ ดังนี้ กรมวิชาการ ได้ให้ความหมายของการจัดการเรียนรู้แบบบูรณาการว่า เป็นการจัดการเรียนรู้โดยใช้ความรู้ความเข้าใจ และทักษะในศาสตร์หรือวิชาความรู้มากกว่าหนึ่งวิชาขึ้นไปรวมเข้าด้วยกัน ภายใต้เรื่องราวโครงการหรือกิจกรรมเดียวกัน เพื่อแก้ปัญหาหรือแสวงหาความรู้ความเข้าใจในเรื่องใดเรื่องหนึ่ง (กรมวิชาการ, 2546: 1) ในขณะที่ บุญเลี้ยง ทุมทอง ได้ให้ความหมายของการจัดการเรียนรู้แบบบูรณาการว่า เป็นกระบวนการจัดประสบการณ์การเรียนรู้โดยนำศาสตร์สาขาวิชาต่างๆ ที่มีความสัมพันธ์เกี่ยวข้องกันมาผสมผสานให้เกิดความสมบูรณ์มีความหมาย มีความหลากหลาย สอดคล้องเหมาะสมกับสภาพความเป็นจริงของชีวิต ทำให้ผู้เรียนเกิดประสบการณ์รอบด้าน เพื่อการพัฒนาสู่ความเป็นมนุษย์ที่สมบูรณ์ สามารถนำไปใช้เพื่อการดำรงชีวิตให้เป็นสุขได้ทั้งในสังคมปัจจุบันและอนาคต (บุญเลี้ยง ทุมทอง, 2559: 146) และ ทิศนา ขัมมณี (2566: 147) ได้ให้ความหมายของการจัดการเรียนรู้แบบบูรณาการว่า หมายถึง การนำเนื้อหาสาระที่มีความเกี่ยวข้องกันมาสัมพันธ์ให้เป็นเรื่องเดียวกัน และจัดกิจกรรมการเรียนรู้ให้ผู้เรียนเกิดความรู้ความเข้าใจในลักษณะที่เป็นองค์รวม และสามารถนำความรู้ความเข้าใจไปประยุกต์ใช้ในชีวิตประจำวันได้

จากการศึกษาความหมายที่กล่าวมาข้างต้น สรุปได้ว่า การจัดการเรียนรู้แบบบูรณาการ หมายถึง กระบวนการจัดประสบการณ์การเรียนรู้ที่เชื่อมโยงศาสตร์สาขาวิชาต่างๆ หรือเนื้อหาที่มี

ความสัมพันธ์กันเข้ามาไว้ด้วยกัน และจัดกิจกรรมการเรียนรู้ให้ผู้เรียนเกิดความรู้ความเข้าใจในลักษณะที่เป็นองค์รวม สามารถนำไปประยุกต์ใช้ในชีวิตจริงได้ ผู้เขียนได้เล็งเห็นถึงความสำคัญของกระบวนการจัดกิจกรรมการเรียนรู้แบบบูรณาการ ที่สามารถใช้ออกแบบเนื้อหาวิชาภาษาไทย และจัดกิจกรรมการเรียนรู้ตามหลักพุทธวิธีการสอน

ความสำคัญของการสอนภาษาไทยแบบบูรณาการ

ภาษาไทยมีความสำคัญต่อการดำรงชีวิตของคนไทยในฐานะที่เป็นวัฒนธรรมประจำชาติและยังเป็นเอกลักษณ์ที่สำคัญ เป็นเครื่องมือในการเสริมสร้างเอกภาพของชาติทำให้เกิดความรู้สึกเป็นอันหนึ่งอันเดียวกันตลอดจนเป็นเครื่องมือที่ใช้พัฒนาคนในชาติ เพราะการศึกษาเล่าเรียนการแลกเปลี่ยนความคิดเห็นและการถ่ายทอดความคิด ศิลปวิทยาการล้วนต้องใช้ภาษาทั้งสิ้น ดังนั้น ภารกิจของการศึกษาประการหนึ่งก็คือการสอนภาษาไทยให้คนในชาติสามารถติดต่อสื่อสารกันได้อย่างมีประสิทธิภาพ และใช้ภาษาไทยเพื่อการพัฒนาความรู้ความสามารถของตนเอง และสามารถสืบทอดมรดกทางภาษาซึ่งเป็นวัฒนธรรมของชาติ มีความชื่นชมที่จะใช้ภาษาไทยได้อย่างถูกต้องและมีเจตคติที่ดีต่อภาษาไทย (ศุภย์ พัฒนาหลักสูตร กระทรวงศึกษาธิการ, 2532: 76) กระบวนการจัดการเรียนรู้ของผู้สอนจึงเป็นหัวใจสำคัญในการพัฒนาคุณภาพของผู้เรียน การที่ผู้สอนจะจัดการเรียนรู้ที่มีประสิทธิภาพและเกิดสัมฤทธิ์ผลต่อผู้เรียนได้นั้น ผู้สอนจะต้องมีองค์ความรู้ที่จำเป็นหลากหลาย และสามารถบูรณาการความรู้ไปใช้ในการจัดการเรียนรู้ได้อย่างเหมาะสมกับผู้เรียน รวมถึงสถานการณ์ต่างๆ ที่เป็นอยู่ในชั้นเรียน เพื่อให้ผู้สอนสามารถดำเนินการจัดการเรียนรู้ให้สอดคล้องกับสภาวะความเป็นจริงได้ (กัลญญ เพชรภรณ์, 2566, [ออนไลน์]) ซึ่งในปัจจุบันพบว่า การจัดการเรียนรู้มีหลากหลายรูปแบบ การจัดการเรียนรู้แบบบูรณาการเป็นอีกรูปแบบหนึ่งที่ได้รับความสนใจและได้รับการยอมรับในแวดวงการศึกษาว่าเป็นการจัดการเรียนรู้ที่เน้นผู้เรียนเป็นสำคัญ ส่งเสริมให้ผู้เรียนได้มีโอกาสเชื่อมโยงความรู้ ความคิด ประสบการณ์ ความสามารถ ตลอดจนทักษะต่างๆ เข้าด้วยกัน ทั้งนี้ในชีวิตประจำวันของบุคคลทั้งการทำงานหรือเมื่อยามต้องเผชิญกับปัญหาและอุปสรรคต่างๆ บุคคลจำเป็นต้องใช้ความรู้ในหลากหลายวิชา ไม่ได้ใช้เพียงแค่วิชาใดวิชาหนึ่งเท่านั้น แต่เป็นการใช้ในลักษณะที่เป็นองค์รวม ดังนั้น การจัดการเรียนรู้ในปัจจุบันจึงต้องเป็นแบบบูรณาการเพื่อพัฒนาผู้เรียนให้สามารถนำความรู้ไปประยุกต์ใช้ในการสร้างงานและการดำเนินชีวิตได้ (กัลญญ เพชรภรณ์, 2566, [ออนไลน์]) สอดคล้องกับ พระราชบัญญัติการศึกษาแห่งชาติ พ.ศ. 2542 มาตรา 23 ได้กำหนดไว้ว่า การจัดการศึกษาทั้งในระบบ การศึกษานอกระบบ และการศึกษาตามอัธยาศัย ต้องเน้นความสำคัญทั้งความรู้คุณธรรม กระบวนการเรียนรู้และบูรณาการตามความเหมาะสมของการศึกษาแต่ละระดับการศึกษา และมาตราที่ 24 (4) ที่ได้กำหนดไว้ว่า การจัดการเรียนการสอนโดยผสมผสานสาระความรู้ด้านต่างๆ อย่างได้สัดส่วนสมดุลกัน รวมทั้งปลูกฝังคุณธรรมค่านิยมที่ดีงาม และคุณสมบัติอันพึงประสงค์ในทุกวิชา (สำนักนายกรัฐมนตรี, 2545: 13 - 14)

สรุปได้ว่า การสอนภาษาไทยแบบบูรณาการด้วยการจัดกิจกรรมการเรียนรู้การสอนที่หลากหลายวิธี เพื่อให้ผู้เรียนได้มีโอกาสเรียนรู้และฝึกปฏิบัติอย่างสัมพันธ์กันให้มากที่สุด ผู้สอนสามารถบูรณาการเชิงวิธีการด้วยการใช้เทคนิคหรือวิธีการต่างๆ ได้หลายวิธี โดยเฉพาะการบูรณาการความรู้

ความคิดกับคุณธรรม โดยเน้นทั้งพุทธิพิสัยและจิตพิสัย เป็นการเรียนที่มีการสอดแทรกคุณธรรมจริยธรรมไปพร้อมๆ กัน เพื่อที่มุ่งหวังให้นักเรียนเป็น “ผู้มีความรู้ คู่คุณธรรม” สอนเนื้อหาสาระโดยใช้วิธีการต่างๆ และใช้เทคนิคการสอดแทรกคุณธรรมเข้าไปโดยผู้เรียนไม่รู้ตัว จนกระทั่งเกิดการซึมซับเป็นธรรมชาติ

การบูรณาการออกแบบการสอนภาษาไทยด้วยพุทธวิธีการสอน

จากการที่ได้ศึกษาพุทธวิธีการสอนของพระพุทธเจ้า พบว่า มีพุทธวิธีการสอนตามหลักธรรมอยู่จำนวนหลายวิธีด้วยกัน ในที่นี้ผู้เขียนได้เลือกศึกษาและนำเสนอพุทธวิธีการสอนโดยใช้หลักธรรม จำนวน 3 หลัก ได้แก่ 1) ไตรสิกขา 2) อริยสัจ และ 3) พระสูตร โดยพุทธวิธีการสอนของแต่ละหลักธรรมนั้นประกอบด้วย ความรู้พื้นฐานของหลักธรรม และตัวอย่างการออกแบบการจัดกิจกรรมการเรียนรู้ภาษาไทย ซึ่งมีรายละเอียด ดังนี้

1) การสอนภาษาไทยด้วยการบูรณาการหลักไตรสิกขา

ความรู้เบื้องต้นเกี่ยวกับไตรสิกขา

คำว่าไตรสิกขา หรือ สิกขา 3 แปลว่า ข้อที่จะต้องศึกษา ข้อปฏิบัติที่เป็นหลักสำหรับศึกษา คือ ฝึกหัดอบรมกาย วาจา จิตใจและปัญญาให้ยิ่งขึ้นไปจนบรรลุจุดหมายสูงสุด คือ พระนิพพาน และมีความหมายคล้าย คำว่า “ภาวนา” ซึ่งแปลว่า การทำให้เกิด การทำให้มีให้เป็น การทำให้เจริญ การเพิ่มพูนการอบรม หรือฝึกอบรม โดยทั่วไปการเรียกสิกขา 3 นิยมเรียกกันง่ายๆ อย่างไม่เป็นทางการว่า ศีล สมาธิ ปัญญา และเมื่อใช้คำว่า “อริ” นำหน้าจะเปลี่ยนเป็นอริศีลสิกขา อริจิตสิกขา และอริปัญญาสิกขา ไตรสิกขาเป็นกระบวนการศึกษา (สิกขา) หรือพัฒนาชีวิต (ภาวนา) ในทางปฏิบัติหรือการใช้งานจริง (คณาจารย์ มหาวิทยาลัยมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย, 2555: 70-71)

หลักไตรสิกขา

การนำระบบไตรสิกขามาเป็นกระบวนการศึกษา (teaching method) สำหรับจัดกิจกรรมการเรียนการสอน จึงถือว่าเป็นสาระสำคัญของไตรสิกขาอย่างแท้จริง ระบบไตรสิกขา มี 3 ประการ ได้แก่

1) ศีล (training in higher morality) เป็นการฝึกฝนพัฒนาด้านพฤติกรรม หมายถึง การพัฒนาพฤติกรรมทางกาย และวาจา ให้มีความสัมพันธ์กับสิ่งแวดล้อมอย่างถูกต้อง มีผลดีในลักษณะต่างๆ คือ การดำรงตนด้วยดีในสังคม การรักษาระเบียบวินัย การปฏิบัติหน้าที่ และความรับผิดชอบทางสังคมได้ถูกต้อง การมีความสัมพันธ์ทางสังคมที่ดีงามเกื้อกูลประโยชน์ การรักษาและส่งเสริมสภาพแวดล้อมทางสังคมให้อยู่ในภาวะเอื้ออำนวยแก่การที่ทุกๆ คนจะสามารถดำรงชีวิตที่ดีงามหรือปฏิบัติตามกันได้ด้วยดี

2) สมาธิ (training in higher mentality) เป็นการฝึกปรือในด้านคุณธรรมและมีสมรรถภาพของจิต หมายถึง การฝึกจิตให้มีคุณสมบัติ คือ มีจิตใจเข้มแข็ง มั่นคง แน่วแน่ ควบคุมตนได้ด้วยดี มีกำลังใจสูง มีสภาพสมองผ่อนคลายเป็นสุข ปราศจากสิ่งรบกวนหรือให้เศร้าหมอง อยู่ในสภาพเหมาะแก่การใช้งานทางปัญญาที่ลึกซึ้งและตรงตามความเป็นจริง

3) ปัญญา (training in wisdom) เป็นการฝึกปรี้อปัญญาให้เกิดความรู้ความเข้าใจสิ่งทั้งหลายตามความเป็นจริง ในลักษณะคือ รู้แจ้งเห็นชัดตรงตามสภาพความเป็นจริง ไม่เป็นความรู้ ความคิด ความเข้าใจที่ถูกบิดเบือน หรือพรั่มั่ว (คณาจารย์ มหาวิทยาลัยมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย, 2555: 70-72)

การจัดกิจกรรมการเรียนรู้

การเขียนกิจกรรมการเรียนรู้จะต้องเขียนกรอบ และจัดกิจกรรมให้บรรลุจุดประสงค์การเรียนรู้แต่ละข้อ โดยกำหนด ใคร (บุคคล/กลุ่ม) ทำอะไร (ภาระงาน) ที่ไหน (ใน/นอกชั้นเรียน) อย่างไร (ขั้นตอนวิธีการ) และใช้เครื่องมืออะไร (แหล่ง/สื่อ) เหมือนกับเขียนกิจกรรมแบบกระบวนการ (คณาจารย์ มหาวิทยาลัยมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย, 2555: 74)

ตัวอย่างการออกแบบกิจกรรมการเรียนรู้ นิทานคำกลอนเรื่อง พระอภัยมณี ตอนพระอภัยมณีหนีนางผีเสื้อ วิชาภาษาไทย ระดับชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 3 (จำนวน 2 ชั่วโมง)

จุดประสงค์การเรียนรู้

- 1) อธิบายเนื้อเรื่องนิทานคำกลอนเรื่อง พระอภัยมณี ตอนพระอภัยมณีหนีนางผีเสื้อได้ (ศีล)
- 2) สรุปคุณค่าข้อคิดที่ได้รับจากนิทานคำกลอน เรื่องพระอภัยมณี ตอนหนีนางผีเสื้อสมุทรได้ (สมาธิ)
- 3) อภิปราย สรุปประเด็นข้อคิดที่ได้รับจากนิทานคำกลอน เรื่องพระอภัยมณี ตอนหนีนางผีเสื้อสมุทร ไปปรับใช้ในชีวิตประจำวันได้ (ปัญญา)

ตารางที่ 1 การออกแบบกิจกรรมการเรียนรู้ภาษาไทยตามหลักไตรสิกขา

จุดประสงค์การเรียนรู้	กิจกรรมการเรียนรู้
(1) อธิบายเนื้อเรื่องนิทานคำกลอนเรื่อง พระอภัยมณี ตอนพระอภัยมณีหนีนางผีเสื้อได้ (ศีล)	(1) แบ่งกลุ่มนักเรียนออกเป็น 3 กลุ่ม แล้วเลือกบทประพันธ์จำนวนละบทเท่าๆ กัน ตามที่ครูกำหนดให้ โดยวิธีจับสลาก (2) ให้นักเรียนแต่ละกลุ่มถอดความ และแปลความจากบทประพันธ์ (3) ให้นักเรียนแต่ละกลุ่มนำเสนอผลการถอดความ แปลความ หน้าชั้นเรียน และร่วมกันสรุปความรู้
(2) สรุปคุณค่าข้อคิดที่ได้รับจากนิทานคำกลอนเรื่องพระอภัยมณี ตอนหนีนางผีเสื้อสมุทรได้ (สมาธิ)	จัดกิจกรรมการเรียนรู้โดยให้ผู้เรียนได้แสดงองค์ความรู้ และการถ่ายทอดในหลายรูปแบบ เช่น <ul style="list-style-type: none"> - Mind mapping - ใบงาน/ใบกิจกรรม - การสาธิต - การแสดงละคร ฯลฯ

จุดประสงค์การเรียนรู้	กิจกรรมการเรียนรู้
(3) อภิปราย สรุปประเด็นข้อคิดที่ได้รับจากนิทาน ค่ำกลอน เรื่องพระอภัยมณี ตอนหนีนางผีเสื้อสมุทร ไปปรับใช้ในชีวิตประจำวันได้ (ปัญญา)	จัดกิจกรรมการเรียนรู้ให้ผู้เรียนได้แสดงทัศนคติ และมีการติดตามผล เช่น การสังเกตพฤติกรรม การสัมภาษณ์เป็นรายบุคคล เป็นต้น

*หมายเหตุ: ผู้สอนสามารถปรับรูปแบบกิจกรรมในขั้นตอนต่างๆ ได้ตามความเหมาะสมกับบริบทผู้เรียน

2) การสอนภาษาไทยด้วยการบูรณาการหลักอริยสัจ

ความรู้เบื้องต้นเกี่ยวกับอริยสัจ

อริยสัจ 4 เป็นหมวดธรรมสำคัญที่ครอบคลุมคำสอนทั้งหมดในทางพระพุทธศาสนา สิ่งหนึ่งที่เป็นลักษณะสำคัญของคำสอนในพระพุทธศาสนา คือ สอนความจริงที่เป็นประโยชน์นำไปใช้ในชีวิตประจำวันได้ อริยสัจเป็นหลักความจริงในรูปแบบที่เสนอตัวต่อปัญญามนุษย์ ในการที่จะสืบสาวค้นคว้าและทำให้เกิดผลในทางปฏิบัติ หรือเป็นหลักธรรมที่ยกขึ้นมาใช้ในการสั่งสอน เพื่อให้ผู้รับคำสอนทำความเข้าใจอย่างมีระบบ มุ่งให้เกิดผลสำเร็จทั้งการสอนของผู้สอนและผลสำเร็จของผู้รับคำสอน ความจริงอันประเสริฐ 4 ประการนี้ มีชื่อเรียกอีกอย่างหนึ่งว่า สามกัณฑ์สิกาเทศนา แปลว่า พระธรรมเทศนาที่พระพุทธเจ้าทรงยกขึ้นแสดงเองโดยไม่ต้องปรารภคำถาม หรือการทูลขอร้องของผู้ฟัง อย่างการแสดงธรรมเรื่องอื่นๆ ได้แก่

1) ทุกข์ (suffering) ความทุกข์ สภาพที่ทนได้ยาก สภาพที่บีบคั้น ชัดแย้ง บกพร่อง ขาดแก่นสาร และความเที่ยงแท้ไม่ได้ความพอใจแท้จริง

2) สมุทัย (the cause of suffering) เหตุเกิดแห่งปัญหา สาเหตุแห่งทุกข์

3) นิโรธ (the cessation of suffering) สภาวะที่สาเหตุแห่งปัญหาสิ้นไป ภาวะที่เป็นอิสระ

4) มรรค (the path leading to the cessation of suffering) ข้อปฏิบัติ หลักการ แนวทางที่จะช่วยให้สามารถดำเนินไปถึงจุดหมายนั้นๆ (คณาจารย์ มหาวิทยาลัยมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย, 2555: 75)

หลักการสอน

สาโรช บัวศรี (อ้างอิงใน ทิศนา ขัมมณี, 2566: 161) ได้ประยุกต์หลักอริยสัจ 4 มาใช้ในการจัดการเรียนการสอน โดยนำหลักอริยสัจ 4 อันมี ทุกข์ สมุทัย นิโรธ มรรค มาใช้คู่กับแนวทางปฏิบัติที่เรียกว่า “กิจในอริยสัจ 4” อันประกอบด้วยปริญา ปหานะ สัจฉิกิริยา และภาวนา จากหลักทั้งสองสามารถกำหนดการสอนได้ 4 ชั้น คือ

1) ชั้นกำหนดปัญหา (ชั้นทุกข์) คือ การให้ผู้เรียนระบุปัญหาที่ต้องการแก้ไข

2) ชั้นตั้งสมมติฐาน (ชั้นสมุทัย) คือ การให้ผู้เรียนวิเคราะห์หาสาเหตุของปัญหา และตั้งสมมติฐาน

3) ชั้นทดลองและเก็บข้อมูล (ชั้นนิโรธ) คือ การให้ผู้เรียนกำหนดวัตถุประสงค์และวิธีการทดลองเพื่อพิสูจน์สมมติฐานและเก็บรวบรวมข้อมูล

4) **ชั้นวิเคราะห์ข้อมูลและสรุปผล (ขั้นมรรค)** คือ การนำข้อมูลมาวิเคราะห์และสรุป
การออกแบบการสอนตามหลักอริยสัจ

ในการเขียนจุดประสงค์ต้องแปลความอริยสัจให้เป็น “ขั้นตอนของกระบวนการ” โดยกำหนดเป็น “ชุดคำถาม” ตามลำดับหัวข้อธรรมนั้นๆ เพื่อสร้างจุดประสงค์ ตัวอย่างการตั้งชุดคำถาม - คำตอบ แล้วแปลความหมาย คือ

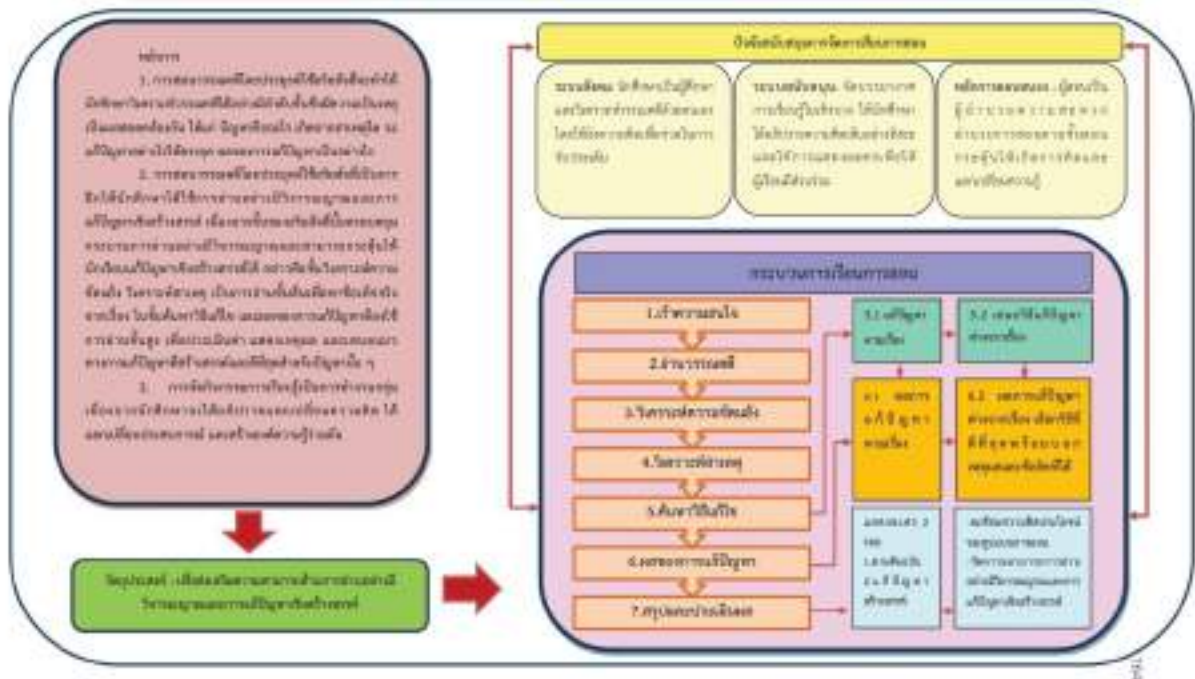
1) ทุกข์ คืออะไร คือ ปัญหาที่เกิด สภาพที่เป็นอยู่ แปลความว่า “กำหนดปัญหาสถานการณ์หรือเรื่องราวที่กำลังศึกษาอยู่ได้”

2) สมุทัย คืออะไร คือ สาเหตุ เหตุปัจจัยที่เกิดขึ้น แปลความว่า “กำหนดสาเหตุได้ ลำดับความสำคัญได้ และบอกขอบเขตของรายละเอียดของปัญหาได้”

3) นิโรธ คืออะไร คือ ความดับ สิ้นสุดแห่งปัญหา จุดมุ่งหมายปลายที่จะต้องไปถึงแปลความว่า “กำหนดจุดมุ่งหมายได้ อธิบายความสำคัญได้ และบอกขอบเขตของจุดมุ่งหมายได้”

4) มรรค คืออะไร คือ แนวทาง วิธีการแก้ปัญหา แปลความว่า “กำหนดวิธีการได้บอกแนวทางได้อธิบายขั้นตอนได้ ชี้ความสำคัญและรายละเอียดของวิธีการนั้นๆ ได้ (คณาจารย์ มหาวิทยาลัยมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย, 2555: 77)

ตัวอย่างการออกแบบการสอนภาษาไทยด้วยหลักอริยสัจ ผู้เขียนได้ศึกษาวิทยานิพนธ์เรื่อง การพัฒนารูปแบบการสอนวรรณคดีไทยโดยประยุกต์ใช้อริยสัจสี่เพื่อส่งเสริมความสามารถด้านการอ่านอย่างมีวิจารณญาณและการแก้ปัญหาเชิงสร้างสรรค์ของนักศึกษาระดับปริญญาบัณฑิต ผู้วิจัย คือ ชลธิชา หอมพุง ได้พัฒนาขั้นตอนการสอนที่นำเอาหลักอริยสัจ 4 เป็นกระบวนการจัดการเรียนการสอนวรรณคดีไทย จำนวน 7 ขั้นตอน ประกอบด้วย 1) ไร่ความสนใจ 2) อ่านวรรณคดี 3) วิเคราะห์ความขัดแย้ง 4) วิเคราะห์สาเหตุ 5) ค้นหาวิธีแก้ไข 6) ผลของการแก้ปัญหา และ 7) สรุปและประเมินผล ดังรูปแบบแผนภาพต่อไปนี้

ภาพที่ 1 รูปแบบการสอนวรรณคดีไทยโดยประยุกต์ใช้วิธีวิจัยเชิงปฏิบัติการแบบมีส่วนร่วม
 อย่างมีวิจารณ์ญาณและการแก้ปัญหาเชิงสร้างสรรค์ ผู้วิจัย ชลธิชา หอมพุ่ม

3) การสอนภาษาไทยด้วยการบูรณาการตามแบบพระสุตร

คำว่า “สุตตันตะ” เป็นแหล่งประมวลคำสอนทางพระพุทธศาสนา มีทั้งส่วนที่เป็นพระพุทธพจน์ และสาวกภาษิต เป็นต้น มีรูปแบบทั้งเป็นร้อยแก้วร้อยกรองและผสม เป็นคำสอนที่พระพุทธเจ้าแสดงให้ เหมาะแก่บุคคล สถานการณ์ เรื่องราวในเวลาและโอกาสแตกต่างกันไป (คณาจารย์ มหาวิทยาลัยมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย, 2555: 95)

ความรู้พื้นฐานเกี่ยวกับพระสุตร

พระสุตตันตปิฎก มี 17,500 สุตร มี 25 วรรค มี 11 นิบาต และ 15 เรื่องย่อย รวมเป็น 5 นิกาย คือ

- 1) ทีฆนิกาย เป็นประมวลพระสุตรขนาดยาว แบ่งเป็น 3 วรรค มี 34 สุตร
- 2) มัชฌิมนิกาย เป็นประมวลพระสุตรที่มีความยาวปานกลาง แบ่งเป็น 3 ปัณณาสก์ แบ่งเป็น 15 วรรค มี 152 สุตร
- 3) สังยุตตนิกาย เป็นการประมวลเอาพระสุตรที่เกี่ยวข้องกับบุคคล สถานที่ หรือธรรมะเรื่อง เดียวกันเข้าไว้ด้วยกันเป็นหมวดๆ เรียกว่า สังยุตต์หนึ่งๆ มี 5 วรรค แบ่งเป็น 56 สังยุตต์ มี 7,762 สุตร
- 4) อังคุตตรนิกาย ว่าด้วยธรรมที่เป็นหัวข้อแสดงเป็นหมวดๆ จัดตามลำดับหมวดที่มีหัวข้อ ธรรมจากน้อยไปหามากตามลำดับ เรียกว่า นิบาต มีรวม 11 นิบาต มี 9,557 สุตร
- 5) ขุททกนิกาย เป็นประมวลแห่งคัมภีร์เบ็ดเตล็ดต่างๆ หลายประเภท รวม 15 เรื่อง คือ ขุ ททกปาฐะ ธรรมบท อุทาน อิติวุตตกะ สุตตนิบาต วิมานวัตถุ เปตวัตถุ เถรคาถา เถรีคาถา ชาดก นิทเทส

ปฏิสัมพันธ์มารรค อปทาน พุทธวงศ์ และจริยาปิฎก (คณาจารย์ มหาวิทยาลัยมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย, 2555: 95 - 96)

รูปแบบพระสูตร

ส่วน “สูตร” เป็นรูปแบบวิธีเขียน (ร้อย) พระพุทธวจนะที่ทรงแสดงในรูปร้อยแก้วหรือความเรียง ในพระสูตรทั้งหลายที่ไม่มีคาถา มี 5 ขั้นตอน คือ

1) สारัมภกถา คำเริ่มแรก “ข้าพเจ้า ได้สดับมาแล้วอย่างนี้” เป็นคำบอกเล่าของพระอานนท์เถระในฐานะผู้เล่าวิสันนาพระสูตร

2) กาลเทศะ เวลาและสถานที่ เป็นคำรายงานในขณะที่ยังทรงแสดงพระสูตรนั้นๆ พระผู้มีพระภาคเจ้าประทับอยู่ที่ไหน พร้อมกับใครบ้าง

3) นิทาน เรื่องราวหรือเหตุการณ์ต่างๆ ส่วนหนึ่งเป็นเหตุเกิดต้นเรื่องหรือเค้าเงื่อนให้เกิดเรื่องราว (นิทานวจนะ) และเป็นเรื่องราวที่ต่อเนื่องกันตั้งแต่ต้นจนจบ (นิทานวัตถุ) โดยมีรายละเอียดว่า เหตุการณ์เกิดขึ้นที่ไหน เกิดขึ้นอย่างไร มีใครบ้างอยู่ในเหตุการณ์ ตลอดจนอยู่ในสภาพแวดล้อมอย่างไร

4) สารัตถะ แก่นเรื่อง คำสอน หัวข้อธรรม บัญญัติธรรม ที่ทรงแสดงในเรื่องอันเป็นหัวใจหรือสารัตถะแห่งพระสูตร

5) สโมธาน การสรุปเรื่อง ซึ่งจัดเข้าในลักษณะการประเมินผลว่ามีเหตุการณ์อะไรเกิดขึ้นบ้างหลังจบเทศนาเรื่อง (คณาจารย์ มหาวิทยาลัยมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย, 2555: 96)

การออกแบบการสอนตามแบบพระสูตร

รูปแบบและเค้าโครงเรื่องของพระสูตรจากหลักการของพระสูตร จะเห็นได้ว่าการสอนแบบสูตรนั้น เป็นการสอนแบบ “กระบวนการเล่าเรื่อง” (Descriptive Process) เป็นการดำเนินเรื่องราวเรื่องใดเรื่องหนึ่งอย่างมีลำดับขั้นตอนที่ต่อเนื่อง อิงอาศัย เชื่อมโยงถึงกันและกัน โดยแต่ละขั้นกำกับด้วย “ปัญญา” อันเป็นหลักการทั่วไปของการศึกษาตามแนวทางพระพุทธศาสนา (คณาจารย์ มหาวิทยาลัยมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย, 2555: 97)

ตัวอย่างการออกแบบกิจกรรมการเรียนรู้ บทละครพูดคำฉันท์ เรื่องมัทนะพาธา วิชาภาษาไทย ระดับชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 5 (จำนวน 3 ชั่วโมง)

จุดประสงค์การเรียนรู้

- 1) บอกที่มาและจุดมุ่งหมายของบทละครพูดคำฉันท์ เรื่องมัทนะพาธาได้ (สารัมภะ)
- 2) อธิบายลักษณะคำประพันธ์ของฉันทประเภทต่างๆ ได้ถูกต้องตามฉันทลักษณ์ได้ (กาลเทศะ)
- 3) ถอดความบทประพันธ์บทละครพูดคำฉันท์ เรื่องมัทนะพาธา องค์ที่ 1 ได้ (นิทาน)
- 4) วิเคราะห์คุณค่าด้านวรรณศิลป์ ด้านสังคมวัฒนธรรม จากบทละครพูดคำฉันท์ เรื่องมัทนะพาธาได้ (สารัตถะ)
- 5) นำข้อคิดจากบทละครพูดคำฉันท์ เรื่องมัทนะพาธา ไปประยุกต์ใช้ในชีวิตประจำวันได้ (สโมธาน)

ตารางที่ 2 การออกแบบกิจกรรมการเรียนรู้ภาษาไทยตามหลักพระสูตร

จุดประสงค์การเรียนรู้	กิจกรรมการเรียนรู้
1. สारัมภะ	(1) กำหนดประเด็นคำถาม สนทนา สืบค้นข้อมูล แล้วตอบคำถาม เช่น - ที่มาของเรื่อง - จุดมุ่งหมายของเรื่อง - พระราชประวัติผู้แต่ง - เรื่องย่อ
2. กาลเทศะ	(2) ศึกษาบทนมัสการพระพุทธคุณ (องค์ใดพระสัมพุทธฯ) จำนวน 1 บท อ่านออกเสียงและทบทวนตรวจสอบตำแหน่งคำ ครู ลหุ/ แบ่งกลุ่ม ศึกษาความรู้/ใบความรู้
3. นิทาน	(3) แบ่งกลุ่มจับสลากเลือกบทประพันธ์ ถอดความบทประพันธ์เพื่อ เรียบเรียงเป็นภาษาที่เข้าใจง่าย แล้วช่วยกันตรวจสอบความถูกต้อง
4. สारัตถะ	(4) แบ่งกลุ่ม สืบค้นความรู้ สรุปผลการศึกษาค้นคว้าลงในกระดาษ โพชาร์ท ในประเด็น - คุณค่าด้านวรรณศิลป์ - คุณค่าด้านสังคม และวัฒนธรรม
5. สโมธาน	(5) สรุป อภิปราย และรายงานผลประเด็นที่ศึกษาค้นคว้า วิเคราะห์ เช่น - ข้อคิดที่ได้รับ - แนวทางการนำไปใช้

*หมายเหตุ: ผู้สอนสามารถปรับรูปแบบกิจกรรมในขั้นตอนต่างๆ ได้ตามความเหมาะสมกับบริบทผู้เรียน

การบูรณาการออกแบบการสอนภาษาไทยด้วยพุทธวิธีการสอนที่กล่าวมาข้างต้น ผู้เขียนได้ศึกษาและวิเคราะห์ขั้นตอนของการสอนตามหลักธรรมต่างๆ และได้ยกตัวอย่างการนำเนื้อหาในรายวิชาภาษาไทย ออกแบบเป็นกระบวนการจัดการเรียนรู้ โดยบูรณาการวิธีการสอนที่ยึดไปตามขั้นตอนตามหลักธรรม โดยชี้ให้เห็นว่าแต่ละขั้นต่อนั้นครูผู้สอนสามารถกำหนดจุดประสงค์ และกำหนดกิจกรรมการเรียนรู้ เพื่อให้ผู้เรียนเกิดทักษะด้านพุทธิพิสัย (ความรู้) ด้านทักษะพิสัย (ทักษะและกระบวนการ) และด้านจิตพิสัย (เจตคติ) ทั้งนี้หากครูผู้สอนจะนำขั้นตอนการสอนตามหลักธรรมไปปรับใช้ใช้ในการจัดการเรียนการสอนในเนื้อหาเรื่องอื่นๆ ครูผู้สอนสามารถปรับเปลี่ยนกิจกรรมการเรียนรู้ โดยกำหนดรูปแบบวิธีการในบางขั้นตอนได้ตามความเหมาะสมให้ตรงกับเนื้อหา ผู้เรียน และความพร้อมของห้องเรียน หรืออาจเลือกใช้สื่อเทคโนโลยีในปัจจุบันเข้ามามีส่วนร่วมในการจัดกิจกรรม เพื่อเป็นการเสริมสร้างการเรียนรู้ที่ตอบสนองต่อผู้เรียนในศตวรรษที่ 21

บทสรุป

พระพุทธเจ้ามีวิธีการสอนให้ผู้เรียนได้รู้แจ้งเห็นจริง โดยอาศัยวิธีการต่างๆ ที่หลากหลายให้เหมาะกับจริตนิสัย พื้นฐานความรู้และสติปัญญาของแต่ละคนที่มีความแตกต่างกัน พระองค์ได้ประยุกต์คำสอนแต่ละลักษณะให้มีความเหมาะสม เป็นการสอนที่แสดงถึงพุทธลีลาของพระองค์ การนำเนื้อหาที่มีอยู่มาทำการตีความโดยอาศัยข้อมูลที่มีอยู่ตามสถานการณ์ต่างๆ ที่เกิดขึ้น แล้วนำเข้าสู่หลักการที่ถูกต้องตามคำสอนทางพระพุทธศาสนา เช่นเดียวกับการจัดการเรียนการสอนภาษาไทย ก็มีลักษณะแบบเดียวกันกับพุทธวิธีการสอนของพระพุทธเจ้าในหลายประการ กล่าวคือเมื่อผู้สอนจะออกแบบกิจกรรมการเรียนการสอนภาษาไทยเรื่องใดเรื่องหนึ่ง สิ่งแรกที่ครูผู้สอนจะต้องทำดำเนินการ คือ ศึกษาข้อมูลพื้นฐานเพื่อให้รู้ข้อควรคำนึงเกี่ยวกับผู้เรียน เนื้อหาและเรื่องที่สอน และตัวผู้สอน ซึ่งจะทำให้ครูผู้สอนสามารถวางแผนออกแบบกิจกรรมการเรียนรู้ และเลือกใช้วิธีการที่เหมาะสมกับผู้เรียนได้มากที่สุด ทำให้ครูผู้สอนเกิดความรู้ความเข้าใจ มีความมั่นใจในการถ่ายทอดเนื้อหาทำให้เกิดลีลาการสอนที่มีศักยภาพ ซึ่งตรงกับหลักลีลาการสอนของพระพุทธเจ้านั่นเอง และผู้สอนยังสามารถเติมเต็มกิจกรรมที่มุ่งเน้นให้ผู้เรียนบรรลุวัตถุประสงค์ โดยใช้กลวิธีและอุบายต่างๆ มาประกอบเข้าไปในขั้นตอนของการจัดกิจกรรม เช่น การใช้เทคนิคเสริมที่น่าสนใจ การใช้สื่อเทคโนโลยี การเสริมแรงบวก เป็นต้น

พุทธวิธีการสอนของพระพุทธเจ้าจึงเป็นวิธีการที่มีความสำคัญ มีคุณค่า เป็นประโยชน์ต่อการจัดการศึกษา สามารถบูรณาการวิธีการสอนตามหลักธรรมต่างๆ กับการเรียนการสอนภาษาไทยหรือรายวิชาอื่นๆ ได้ เพราะมีความสอดคล้องกับการพัฒนามนุษย์ให้สมบูรณ์เป็นคนดี มีปัญญา มีความเป็นสุข ดังนั้น หากครูผู้สอนภาษาไทยได้ศึกษาพุทธวิธีการสอนของพระพุทธเจ้าอย่างละเอียดถี่ถ้วน และศึกษาขั้นตอนการสอนตามหลักธรรมต่างๆ ที่มีอยู่จำนวนมากอย่างจริงจัง ก็จะพบหนทางของการบูรณาการหลักวิธีการสอนที่ประยุกต์เข้ากับเนื้อหาของรายวิชาภาษาไทยในทุกระดับชั้น และวางแผนการสอนให้เหมาะสมกับเนื้อหาของแต่ละเรื่องได้ โดยสามารถกำหนดจุดประสงค์ และกำหนดกิจกรรมการเรียนรู้ได้อย่างเป็นระบบขั้นตอน นอกจากผู้เรียนได้รับความรู้ทักษะสำคัญในรายวิชาภาษาไทยแล้ว ผู้เรียนยังได้รับการปลูกฝังคุณธรรมจริยธรรมในทางพระพุทธศาสนาอีกด้วย

เอกสารอ้างอิง

- กรมวิชาการ. (2546). การจัดการเรียนรู้กลุ่มสาระการเรียนรู้ภาษาไทย ตามหลักสูตรการศึกษาขั้นพื้นฐานพุทธศักราช 2544. กรุงเทพฯ: องค์การรับส่งสินค้าและพัสดุภัณฑ์.
- กระทรวงศึกษาธิการ. (2551). หลักสูตรแกนกลางการศึกษาขั้นพื้นฐาน พุทธศักราช 2551. กรุงเทพฯ: โรงพิมพ์ชุมนุมสหกรณ์การเกษตรแห่งประเทศไทย จำกัด.
- กัลญัญ เพชรภรณ์. (2566). เอกสารประกอบการสอนวิชาวิทยาการจัดการเรียนรู้. มหาวิทยาลัยราชภัฏสวนสุนันทา. [ออนไลน์]. แหล่งที่มา: https://eledu.ssru.ac.th/kalanyoo_pe/course/view.php?id=2 [16 กันยายน 2566].

คณาจารย์ มหาวิทยาลัยมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย. (2555). **พุทธวิธีการสอน**. กรุงเทพฯ: โรงพิมพ์ มหาวิทยาลัยมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย.

ชลธิชา หอมฟุ้ง. (2557). การพัฒนารูปแบบการสอนวรรณคดีไทยโดยประยุกต์ใช้อริยสัจสี่เพื่อส่งเสริมความสามารถด้านการอ่านอย่างมีวิจารณญาณและการแก้ปัญหาเชิงสร้างสรรค์ของนักศึกษา ระดับปริญญาบัณฑิต. **วิทยานิพนธ์ปริญญาปรัชญาดุษฎีบัณฑิต**, สาขาวิชาหลักสูตรและการสอน, มหาวิทยาลัยศิลปากร.

ดวงกมล สิ้นเพ็ง. (2553). **การพัฒนาผู้เรียนสู่สังคมแห่งการเรียนรู้ : การจัดการเรียนการสอนที่เน้นผู้เรียนเป็นศูนย์กลาง**. กรุงเทพฯ: บริษัท วี พรินท์ จำกัด.

ทศนา แคมมณี. (2566). **ศาสตร์การสอน: องค์ความรู้เพื่อการจัดการกระบวนการเรียนรู้ที่มีประสิทธิภาพ**. พิมพ์ครั้งที่ 26. กรุงเทพฯ: สำนักพิมพ์จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย.

บุญเลี้ยง ทุมทอง. (2559). **ทฤษฎีและการพัฒนารูปแบบการจัดการเรียนรู้**. พิมพ์ครั้งที่ 3. กรุงเทพฯ: ทริปเพิ้ล เอ็ดดูเคชั่น จำกัด.

วิกิพีเดีย สารานุกรมเสรี. (2566). **ศาสนาพุทธ**. [ออนไลน์]. แหล่งที่มา: [https://th.wikipedia.org/wiki/\[15 กันยายน 2566\]](https://th.wikipedia.org/wiki/[15 กันยายน 2566]).

ศูนย์พัฒนาหลักสูตร กระทรวงศึกษาธิการ. (2532). ผลการศึกษาคำพื้นฐานที่ใช้ในการเรียนการสอนภาษาไทยระดับประถมศึกษา. **วารสารวิจัยทางการศึกษา**, (19) 3: 76.

สมเด็จพระพุทธโฆษาจารย์ (ป.อ. ปยุตฺโต). (2564). **พุทธวิธีในการสอน**. พิมพ์ขึ้นในโอกาสสมมงคลครบรอบพระชันษา 100 ปี ของพระวรวงศ์เธอ พระองค์เจ้าวิมลฉัตร กองทุนพระองค์เจ้าวิมลฉัตร พิมพ์เป็นธรรมทาน

สำนักงานคณะกรรมการการศึกษาขั้นพื้นฐาน. (2560). **สื่อและวิธีการสอนภาษาไทยที่ประสบผลสำเร็จสำหรับผู้เรียนที่ใช้ภาษาท้องถิ่น**. กรุงเทพฯ: โรงพิมพ์ตำรวจ สำนักงานตำรวจแห่งชาติ.

สำนักนายกรัฐมนตรี. (2553). **พระราชบัญญัติการศึกษาแห่งชาติ พ.ศ. 2542 และที่แก้ไขเพิ่มเติม (ฉบับที่ 2) พ.ศ. 2545**. กรุงเทพฯ: สำนักนายกรัฐมนตรี.

Dewey, J. (1933). **How We Think**. New York: D.C. Healt and Company

<http://www.spmcu.ac.th>